

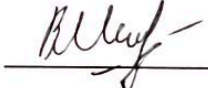
Хмельницький національний університет
Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра слов'янської філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЛЬСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ

Рівень вищої освіти	магістр
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.033 Філологія. Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська
Освітня програма	Філологія. Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська

КвР ФППмз.024048.01.01.00

Здобувачки 2 курсу групи ФППмз-24-1 Ванди МИЧКОВСЬКОЇ

Керівник: канд. пед. наук, доцент Неля ПОДЛЕВСЬКА

До захисту допускаю:
Завідувач кафедри
слов'янської філології

 Наталія ТОРЧИНСЬКА

15.12.25

Дата

Хмельницький 2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	гуманітарно-педагогічний
Кафедра	слов'янської філології
Рівень вищої освіти	магістр
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	Філологія. Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська
Освітня програма	Філологія. Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри слов'янської філології

 Наталія ТОРЧИНСЬКА

15 жовтня 2024 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ Мичковської Ванди Ростиславівни

1. Тема роботи «Структурно-семантичні особливості польської військової лексики в сучасному медіапросторі».

Керівник роботи – Подлевська Неля Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент.

Затверджено наказом ректора університету № 65 від 25 серпня 2025 року.

2. Термін подання студентом завершеної роботи – грудень 2025 року.

3. Вихідні дані до роботи. Актуальність дослідження структурно-семантичних особливостей польської військової лексики зумовлена тим, що медіапростір Польщі зазнає активного впливу глобальних політичних процесів, трансформації системи безпеки та зростання суспільного інтересу до оборонної тематики. Це зумовлює посилене функціонування військової лексики у засобах масової інформації, соціальних мережах та офіційних комунікаціях. Польська військова терміносистема постійно поповнюється новими одиницями, зокрема запозиченнями, неологізмами й специфічними словотвірними моделями, що робить її вивчення важливим як у лінгвістичному, так і в соціокомунікативному аспектах. Дослідження структурно-семантичних особливостей цієї лексики дозволяє простежити тенденції розвитку сучасної польської мови та механізми концептуалізації військової сфери у публічному дискурсі.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити).

- дослідити стан вивчення польської військової термінології у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві;
- визначити місце військової лексики в системі сучасної польської мови;
- проаналізувати походження та класифікацію військових термінів польських медіа;

- охарактеризувати специфіку використання військової термінології польських засобів масової інформації;
- виявити лексико-семантичні трансформації та міжмовні омоніми у польських та українських медіатекстах;
- оцінити вплив медіапростору на розвиток польської військової лексики;
- окреслити тенденції розвитку та оновлення військової лексики у польській мові.

5. Графічного матеріалу немає.

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	ПРИЗВИЩЕ, ім'я та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання отримав
	немає		

7. Дата видачі завдання – 15 жовтня 2024 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва розділу кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітка
1	Обрання теми кваліфікаційної роботи	вересень 2024 року	
2	Опрацювання наукової літератури з теми дослідження	вересень 2024 року	
3	Збирання матеріалу, його первинна наукова інтерпретація	вересень-листопад 2024 року	
4	Написання першого розділу кваліфікаційної роботи	грудень 2024 – квітень 2025 року	
5	Апробування результатів дослідження шляхом здійснення публікації у збірниках наукових праць та участі у конференціях	січень-листопад 2025 року	
6	Написання другого розділу кваліфікаційної роботи	квітень-вересень 2025 року	
7	Написання третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень-листопад 2025 року	
8	Попередній захист кваліфікаційної роботи	листопад 2025 року	
9	Остаточне завершення кваліфікаційної роботи	грудень 2025 року	
10	Подача кваліфікаційної роботи на кафедру	грудень 2025 року	

Здобувач

Керівник кваліфікаційної роботи

Ванда МИЧКОВСЬКА

Неля ПОДЛЕВСЬКА

Анотація

Тема роботи «**Структурно-семантичні особливості польської військової лексики в сучасному медіапросторі**»

Автор – **Ванда Мичковська**

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент **Неля Подлевська**

Обсяг кваліфікаційної роботи – 92 сторінки, із них 83 сторінки основного тексту.

Робота містить 1 таблицю, 77 джерел посилання.

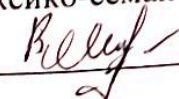
Ключові слова: *військова лексика, польська термінологія, медіапростір, термінотворення, семантичні трансформації, міжмовні омоніми, стандартизація, НАТО, медіадискурс, субстандартна лексика.*

Польська військова лексика є однією з найдавніших фахових підсистем мови, що відображає історичний розвиток польської держави та адаптується до сучасних умов, зокрема під впливом інтеграції до НАТО та змін у безпековому середовищі. Її функціонування в медіапросторі набуває особливого значення через активне проникнення в публічний дискурс і вплив на формування суспільної думки. Мета дослідження – проаналізувати структурно-семантичні та функціональні особливості польської військової лексики в сучасному медіапросторі, а також зіставити її з українською в контексті медіатекстів. Предмет дослідження – генетичні, структурно-семантичні та функціональні характеристики польської військової лексики в медіадискурсі.

Дослідження показує, що польська військова термінологія формується під впливом історичних етапів, запозичень із західноєвропейських мов та сучасних англійських термінів, зумовлених стандартами НАТО. У медіапросторі вона виконує не лише номінативну, але й експресивну та ідеологічну функції, адаптуючись до потреб масової аудиторії. Порівняльний аналіз із українською лексикою виявив як спільні риси (системність, прагнення до однозначності), так і відмінності, зокрема в семантичних трансформаціях та міжмовних омонімах, що ускладнюють переклад і комунікацію. Субстандартна лексика, як жаргонізми та сленгізми, становить важливу периферію військової термінології, відображаючи неформальне спілкування військових і частково проникаючи в медіадискурс.

Виконане дослідження дозволяє зробити висновок, що польська військова лексика в медіапросторі є динамічною системою, яка еволюціонує під впливом геополітичних змін, технологічного прогресу та медійних потреб. Її структура включає термінологічне ядро з чіткими й однозначними термінами та периферію з експресивною субстандартною лексикою. Результати роботи підкреслюють необхідність уніфікації термінології для ефективної співпраці між Польщею та Україною, а також створення двомовних глосаріїв, що враховують лексико-семантичні особливості.

Автор

ЗМІСТ

Вступ.....	1
1. Теоретичні засади дослідження військової лексики в медіапросторі.....	8
1.1. Стан вивчення польської військової термінології у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві.....	8
1.2. Поняття «військова лексика» та її місце в системі сучасної польської мови.....	23
2. Структурно-семантична та генетична характеристика польської військової лексики в медіапросторі.....	30
2.1. Походження та класифікація військових термінів у польських медіа	30
2.2. Особливості термінологічної міжмовної взаємодії в польській військовій лексиці	41
3. Функціонування польської військової лексики в сучасному медіапросторі.....	56
3.1. Специфіка використання військової термінології в польських ЗМІ.....	56
3.2. Лексико-семантичні трансформації та міжмовні омоніми військової лексики в польських та українських медіатекстах.....	73
Висновки	84
Перелік джерел посилання	87

ВСТУП

Актуальність дослідження польської військової лексики в сучасному медіапросторі зумовлена низкою ключових чинників, серед яких – динамічна трансформація цієї лексичної підсистеми під впливом геополітичних змін, інтеграція Польщі до НАТО, а також зростання ролі медіа у висвітленні військової тематики в умовах сучасних безпекових викликів. Військова лексика, як одна з найдавніших фахових підсистем національної мови, відображає не лише історичний розвиток польської держави, але й адаптується до нових реалій, зокрема через активне проникнення в публічний дискурс завдяки медіа. У контексті поглиблення військової співпраці Польщі та України, а також змін у безпековому середовищі регіону, аналіз функціонування польської військової термінології в медіапросторі набуває особливої значущості.

Проблематика дослідження військової лексики привертає увагу як вітчизняних, так і зарубіжних лінгвістів. Теоретичні засади вивчення фахових мов закладені у працях Л. Гофмана [2], Т. Кияка [3], Т. Михайленко [5]. Польську військову термінологію досліджували такі польські науковці, як С. Марциняк, В. Манчак, Я. Вавжинчик, А. Марковський, С. Каня, які зосереджувалися на її історичному формуванні, процесах термінотворення та стандартизації. В українському мовознавстві ця тема розвивається в межах порівняльних славістичних студій, зокрема у працях В. Балабіна [9], Д. Василенка [10], Л. Мурашко [11], Б. Якимовича [12]. Питання функціонування спеціальної лексики в медіадискурсі висвітлювали А. Кравчук, К. Котровська, П. Зброневський, А. Мазур, акцентуючи увагу на її стилістичній ролі та впливі на суспільну свідомість.

Незважаючи на значний науковий доробок, комплексні дослідження польської військової лексики в сучасному медіапросторі залишаються недостатньо представленими. Більшість праць зосереджена на історичних аспектах або окремих сегментах військової термінології, тоді як її функціонування в медіа, семантичні трансформації та міжмовна взаємодія з

українською лексикою потребують детальнішого аналізу. У сучасних умовах, коли медіапростір відіграє ключову роль у формуванні суспільної думки, а Польща активно адаптує свою термінологію до стандартів НАТО, вивчення цих процесів зумовлює актуальність теми кваліфікаційної роботи.

Мета кваліфікаційної роботи. Аналіз структурно-семантичних та функціональних особливостей польської військової лексики в сучасному медіапросторі, а також її порівняння з українською в контексті медіадискурсу.

Для досягнення мети поставлено такі **завдання**:

- дослідити стан вивчення польської військової термінології у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві;
- визначити місце військової лексики в системі сучасної польської мови;
- проаналізувати походження та класифікацію військових термінів польських медіа;
- охарактеризувати специфіку використання військової термінології польських засобів масової інформації (ЗМІ);
- виявити лексико-семантичні трансформації та міжмовні омоніми в польських та українських медіатекстах;
- оцінити вплив медіапростору на розвиток польської військової лексики.

Об'єкт роботи – польська військова лексика, що функціонує в сучасних медіатекстах.

Предмет. Структурно-семантичні характеристики, генетичні особливості та функціональні аспекти польської військової лексики в медіапросторі, а також її зіставлення з українською.

Джерельна база включає матеріали польських ЗМІ, інтернет-порталів (onet.pl, wp.pl), офіційних документів Міністерства національної оборони Польщі (mon.gov.pl), а також польсько-українські двомовні словники військової термінології за період 2019–2024 років.

Методи роботи охоплюють описовий метод для систематизації лексики, структурно-семантичний аналіз для вивчення будови та значення термінів, порівняльний метод для зіставлення польської та української лексики, а також контекстуальний аналіз для оцінки функціонування термінів у медіатекстах.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає у комплексному підході до аналізу польської військової лексики в медіапросторі, виявленні сучасних тенденцій її розвитку, класифікації термінів за генетичними та функціональними ознаками, а також у зіставленні з українською лексикою з урахуванням міжмовних омонімів та семантичних трансформацій.

Теоретичне значення роботи полягає у розширенні знань про еволюцію військової термінології в умовах медіадискурсу, доповненні термінознавства даними про її адаптацію до сучасних комунікативних потреб та внеску в порівняльну лінгвістику.

Практичне значення роботи зумовлене можливістю використання його результатів у викладанні польської мови, термінознавства, медіалінгвістики, а також у створенні двомовних словників і підготовці фахівців із військового перекладу.

Апробація роботи. Окремі положення кваліфікаційної роботи заслуховувалися на:

– III Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Проблеми філології: історія та сучасність» (Хмельницький, 2025 р.), тема доповіді «*Перспективи розвитку польської мови в Україні*»;

– III Подільських філологічних читаннях (Хмельницький, 2025 р.), тема доповіді «*Військова термінологія в сучасній українській мові*»;

– Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Студентська молодь у науці» (Хмельницький, 2025 р.), тема доповіді «*Стилістичні особливості сучасної польської термінології*»;

– III Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції з

міжнародною участю «Славістичні студії в сучасному філологічно-дидактичному просторі» (Хмельницький, 2025 р.), тема доповіді *«Походження військових термінів у польських медіа»*;

– III Міжнародній науково-практичній конференції «Культурно-історичні виміри сучасної славістики» (Кам'янець-Подільський, 2025 р.), тема доповіді *«Польська військова лексика у сучасному медіапросторі»*;

– Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми лінгвістики і лінгводидактики» (Умань, 2025 р.), тема доповіді *«Особливості перекладу військової термінології в сучасній польській мові»*;

– LVIII Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (Ловеч, 2025 р.), тема доповіді *«Походження та класифікація військових термінів у польських медіа»*;

– LXI Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (Бургас, 2025 р.), тема доповіді *«Специфіка польського медіапростору та його вплив на військову лексику»*;

– LXIII Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (Оломоуць, 2025 р.), тема доповіді *«Специфіка використання військової термінології в польських ЗМІ»*;

та викладено у статтях: *«Військова лексика в сучасній польській мові: системний аналіз та місце у мовній структурі»*, надрукованій у збірнику наукових праць «Вісник науки та освіти» (Київ, 2025);

«Особливості термінологічної міжмовної взаємодії в польській військовій лексиці», надрукованій у збірнику наукових праць «Вісник науки та освіти» (Київ, 2025).

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, переліку джерел посилання (77 позицій).

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ В МЕДІАПРОСТОРИ

1.1. Стан вивчення польської військової термінології у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві

Військова лексика є однією з найдавніших фахових підсистем будь-якої національної мови, яка характеризується особливостями розвитку та функціонування. Польська військова термінологія, як і українська, має глибоке історичне коріння та специфічні шляхи формування, що зумовлено історичними, політичними та соціальними факторами розвитку польської держави.

Дослідження польської військової термінології у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві набуло особливої актуальності в контексті поглиблення міжнародної військової співпраці та інтеграційних процесів України з європейськими структурами, зокрема з НАТО. На сучасному етапі зростає науковий інтерес до вивчення спеціальних мовних підсистем, які обслуговують різноманітні сфери спілкування [7], серед яких військова комунікація займає вагомe місце.

Як зазначає німецький мовознавець Л. Гофман, «фахова мова – це сукупність усіх мовних засобів, які використовують в обмеженій комунікативній сфері для взаєморозуміння комунікантів, які працюють у цій галузі» [45, с. 53]. Український лінгвіст Т. Кияк доповнює це визначення, підкреслюючи, що «функціонування фахової мови забезпечує винятково чітко встановлена термінологія» [9, с. 203]. Ці положення повною мірою стосуються і польської військової термінології як цілісної фахової підсистеми.

Польська військова термінологія, як об'єкт мовознавчих досліджень, привертає увагу як польських, так і українських лінгвістів. У польській лінгвістиці питання військової термінології ґрунтовно розглядали такі

науковці, як С. Марциняк, В. Манчак, Я. Вавжинчик, А. Марковський, С. Каня та інші. Їхні праці зосереджувалися на історії формування польської військової термінології, процесах термінотворення, запозиченнях та інтернаціоналізмах у військовій лексиці, а також на проблемах стандартизації та кодифікації військових термінів.

В українському мовознавстві дослідження польської військової термінології є відносно новим напрямом, який розвивається в контексті ширших славістичних студій. Важливо зазначити, що вивчення польської військової термінології в українському мовознавстві часто відбувається в порівняльному аспекті. Це дозволяє виявити спільні та відмінні риси в розвитку військової лексики споріднених слов'янських мов, а також простежити взаємовпливи та паралельні процеси.

Аналізуючи стан вивчення військової лексики загалом, варто зазначити, що військова лексика як невід'ємний компонент словникового складу мови відображає всі суспільні зміни, що відбуваються в житті народу [18]. Як зазначає Т. Михайленко, військова лексика складає одну з «адаптивних мікросистем» національної мови, яка «залежно від комунікативних потреб у військовій сфері видозмінюється чи припиняє своє функціонування за відсутності таких потреб» [13]. Ця особливість характерна і для польської військової термінології, яка зазнавала суттєвих змін протягом різних історичних періодів.

У структурі лексичної підсистеми військової субмови, у тому числі польської, можна виділити центральну частину з ядром, яку становлять військові терміни, та периферію – субстандартну (неформальну) лексику. Військова термінологічна лексика характеризується чіткістю, точністю, лаконічністю, обслуговує сферу військової діяльності, а також застосовується в інтрапрофесійних жанрах, таких як військова публіцистика, військово-наукова та військово-дидактична комунікації і документообіг [28].

Історичний розвиток польської військової термінології має багато спільного з українською, проте має й суттєві відмінності. Польська військова лексика формувалася протягом кількох історичних етапів: період раннього середньовіччя, коли закладалися основи військової лексики; період Речі Посполитої (XVI-XVIII ст.) з активним збагаченням термінології східними запозиченнями; період поділів Польщі (кінець XVIII - початок XX ст.), коли військова термінологія розвивалася під впливом мов держав-окупантів; міжвоєнний період (1918-1939) з інтенсивною стандартизацією термінології; соціалістичний період (1945-1989) із домінуванням радянської військової доктрини та впливом російської термінології; сучасний період (з 1989 року) – інтеграція до НАТО та адаптація до міжнародних стандартів.

Співвідносячи ці етапи з розвитком української військової термінології, можна виявити як паралельні процеси, так і відмінності, зумовлені різними геополітичними умовами. Українські дослідники виділяють сім етапів становлення та розвитку української військової терміносистеми, які охоплюють період від Київської Русі до здобуття Україною незалежності [27; 30]. Порівняльний аналіз цих етапів із розвитком польської військової термінології дозволяє краще зрозуміти механізми формування військової лексики у слов'янських мовах, а також її взаємозв'язок із позамовними чинниками.

У сучасних дослідженнях польської військової термінології особливу увагу приділяють процесам термінотворення та запозичення, а також проблемам стандартизації та гармонізації з термінологією НАТО. Після вступу Польщі до НАТО у 1999 році відбулася значна трансформація польської військової термінології, що супроводжувалася активним запозиченням англійських термінів та розробкою нових термінологічних стандартів.

Важливим аспектом вивчення польської військової термінології є дослідження її функціонування в медіапросторі. З розвитком засобів масової

інформації та соціальних мереж військова лексика активно проникає в публічний дискурс, що зумовлює необхідність її вивчення в контексті медіакомунікації. Військова термінологія в медіапросторі виконує не лише номінативну функцію, але й експресивну, прагматичну та ідеологічну, що розширює межі її дослідження.

Значний внесок у вивчення військової термінології в контексті медіадискурсу зробили такі дослідники, як А. Кравчук, К. Котровська, П. Зброневський, А. Мазур та інші. У їхніх працях розглядаються особливості функціонування військової лексики в польських ЗМІ, процеси детермінологізації, стилістична роль військових термінів у медіатекстах, а також вплив медіадискурсу на розвиток військової термінології.

Характерною рисою сучасних досліджень польської військової термінології є міждисциплінарний підхід, який поєднує методи термінознавства, соціолінгвістики, прагматики, когнітивної лінгвістики та медіалінгвістики. Це дозволяє розглядати військову термінологію як динамічну систему, що перебуває у постійній взаємодії з іншими мовними підсистемами та соціокультурним контекстом.

У контексті порівняльних досліджень польської та української військової термінології варто відзначити праці В. Балабіна [3], Д. Василенка [5], Т. Михайленко [13], Л. Мурашко [16], Б. Якимовича [29] та інших українських мовознавців. Їхні дослідження зосереджуються на різних аспектах військової лексики, включаючи історію формування, структуру, семантику, функціонування та проблеми перекладу.

Необхідно зазначити, що військова субмова, у тому числі польська, обслуговує різні аспекти військової сфери та має специфічну комунікативно-функціональну спрямованість, функціонуючи в межах різних стилів мови залежно від теми комунікації [5]. Ця особливість зумовлює необхідність комплексного підходу до її вивчення.

Важливим аспектом дослідження польської військової термінології є також вивчення військової субстандартної лексики, яка посідає важливе місце в межах військової фахової мови. Під терміном «субстандарт» розуміємо «впорядкований та структурований комплекс стилістично знижених лексичних одиниць, загальними функціонально-стилістичними ознаками яких є перевага конотації над денотацією, пейоративний або негативний відтінок значення окремих лексем, лаконічність і семантична насиченість, розгалужена внутрішня синонімія, багатозначність» [24]. Польська військова субстандартна лексика включає жаргонізми, сленгізми та професіоналізми, які активно використовуються у неформальному спілкуванні військовослужбовців та частково проникають у медіапростір.

У польській лінгвістиці дослідження військового жаргону та сленгу має давні традиції. Такі дослідники, як М. Врублевський, Я. Карович, С. Кая, С. Мілевський та інші, зробили значний внесок у вивчення польської військової субстандартної лексики. Їхні праці висвітлюють історію формування та функціонування військового сленгу в різні періоди, його структурно-семантичні особливості, соціолінгвістичні аспекти та процеси взаємодії з іншими мовними підсистемами.

В українському мовознавстві дослідження польської військової субстандартної лексики знаходиться на початковому етапі розвитку. Проте, спираючись на методологічні засади української соціолінгвістики, зокрема на праці О. Горбача, Я. Рудницького, Л. Ставицької [22; 23], Ю. Шевельова та інших, можна розробити комплексний підхід до вивчення польського військового жаргону в порівнянні з українським.

Сучасні тенденції у дослідженнях польської військової термінології пов'язані з активним розвитком корпусної лінгвістики та цифрових технологій. Створення спеціалізованих корпусів військових текстів, розробка термінологічних баз даних та електронних словників відкривають нові

можливості для вивчення військової лексики в синхронічному та діяхронічному аспектах.

Особливе місце в сучасних дослідженнях займає проблема перекладу військової термінології з польської мови українською та навпаки. Ця проблема набуває особливої актуальності в контексті поглиблення військової співпраці між Україною та Польщею, а також інтеграції України до європейських та євроатлантичних структур. Розробка принципів та методів адекватного перекладу військової термінології є важливим завданням для забезпечення ефективної міжмовної комунікації у військовій сфері.

Важливим напрямом досліджень польської військової термінології є вивчення її функціонально-стилістичних особливостей у різних типах дискурсу. Як зазначає польський дослідник К. Домославський [49], військова термінологія зазнає суттєвих трансформацій при переході з професійного військового дискурсу до медійного, що виявляється у процесах детермінологізації, метафоризації та набутті додаткових конотативних значень.

Особливий інтерес представляє вивчення семантичних трансформацій військової лексики в медіадискурсі. Польський лінгвіст М. Кочан [50] виділяє кілька типів таких трансформацій: розширення значення, звуження значення, метафоричне переосмислення та функціональна переорієнтація терміна. Ці процеси відображають динамічний характер військової термінології та її адаптацію до комунікативних потреб суспільства.

З точки зору когнітивної лінгвістики, військова термінологія в медіапросторі становить особливий інтерес як засіб концептуалізації дійсності. Як зазначає Т. Пекот [69], військові терміни в медіадискурсі часто використовуються для створення когнітивних метафор, які структурують сприйняття політичних, економічних та соціальних процесів через призму військових понять. Це явище особливо помітне в періоди загострення міжнародної напруженості та військових конфліктів.

У контексті порівняльних досліджень польської та української військової термінології важливим аспектом є виявлення спільних та відмінних тенденцій термінотворення. Як зазначає українська дослідниця Л. Туровська, «і в українській, і в польській військовій термінології спостерігається тенденція до поєднання національних та інтернаціональних елементів, проте ступінь їх співвідношення відрізняється, що зумовлено різними екстралінгвістичними чинниками» [26].

З прагматичної точки зору, військова термінологія в медіадискурсі виконує не лише інформативну, але й оцінну функцію. Як зазначає І. Кононенко, «вибір певних військових термінів у медіатекстах часто зумовлений не стільки денотативним значенням, скільки їхнім прагматичним потенціалом, здатністю викликати певні емоційні реакції та формувати громадську думку» [47]. Це особливо яскраво проявляється в політичному дискурсі, де військова термінологія часто використовується для концептуалізації політичної боротьби.

Таким чином, стан вивчення польської військової термінології у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві характеризується різноманітністю підходів та методів дослідження, міждисциплінарністю та спрямованістю на вирішення практичних завдань військової комунікації. Подальші перспективи досліджень польської військової термінології пов'язані з поглибленим аналізом її функціонування в сучасному медіапросторі, вивченням процесів термінотворення та запозичення, дослідженням військової субстандартної лексики, а також розробкою принципів та методів міжмовної гармонізації військової термінології в контексті євроінтеграційних процесів.

Всебічний аналіз лексичного складу військової субмови демонструє наявність чіткої структури з ядром і периферією. Центральну частину складають військові терміни, що відзначаються точністю, лаконічністю та однозначністю, тоді як периферію формує субстандартна лексика, що

включає професіоналізми, жаргонізми та сленгізми. Військова термінологія має особливе значення для забезпечення ефективної фахової комунікації, оскільки, «функціонування фахової мови забезпечує винятково чітко встановлена термінологія» [6]. Правильно розроблені військові терміни створюють у свідомості мовця образ референта, вказуючи на його суттєві ознаки, що сприяє точному розумінню інформації в умовах військової діяльності.

Вивчення сучасної військової лексики виявляє значну кількість інтернаціоналізмів, які полегшують обмін інформацією між фахівцями з різних країн. Такі запозичення стали невід'ємною частиною як польської, так і української військової термінології, і їх вилучення, на думку дослідників, «неминуче призведе до збіднення лексичного фонду» [57]. Особливістю військового жаргону є його динамічність та постійний розвиток під впливом технологічних інновацій, змін державного устрою, розвитку військової техніки та впровадження нових військових звань.

Цікавим аспектом взаємовпливу слов'янських мов є помітний вплив української мови на польську військову лексику, що проявляється у запозиченні таких слів як «політрук», «дід», «корито», «краз», «слон», «самоволка», «онуча», «кулемет» та інших. Це свідчить про багатовікові контакти між українськими та польськими військовими традиціями та їх відображення у мовній картині світу.

Військову сленгову лексику в сучасних дослідженнях доцільно класифікувати за чотирма основними групами: 1) лексичні одиниці на позначення солдатського, молодшого і старшого офіцерського складу; 2) слова на позначення побуту військових; 3) лексеми щодо окреслення військових дій та завдань; 4) вирази стосовно назв зброї, військової техніки й технічних засобів, спорядження тощо. Перша група є однією з найбільш репрезентативних і включає різноманітні номінації для військовослужбовців різних рангів та періодів служби. Наприклад, у польській мові новобранців

називають «*słoń*» (слон), «*dzik*» (дикий кабан), «*sjam*», «*сусек*», «*jan czar*», «*kita*», «*kot*» (кіт), «*leśni ludzie*» (лісові люди); для диференціації за періодом призову використовуються терміни «*jesion*», «*jesień*» (осінній призов), «*latawiec*» (літній призов), «*pingwiny*» (зимовий призов).

Особливий інтерес становлять номінації офіцерського та сержантського складу: «*dziobak*», «*citroen*» (сержант), «*drucik/pająk*» (зв'язківець), «*gwiazdozbiór*», «*leśni dziadki*» (офіцери), «*łabędź*» (хорунжий), «*odyniec*» (черговий офіцер), «*pedofil/podofiara*» (старшина або сержант), «*pegaz/żrebak*» (надстроковик), «*pułkol*» (полковник), «*spermen*» (підхорунжий), «*śmigłowiec*» (старший капрал), «*świnia sztabowa*» (штабний офіцер). Ці номінації демонструють виразні метафоричні та метонімічні перенесення, що є характерною рисою військового сленгу.

Друга група військової сленгової лексики, пов'язана з побутом військових, включає такі номінації як «*żaba*» (польовий мундир), «*суwilki*» (цивільний одяг), «*desanty/czołgi*» (військове взуття), «*DDC*» (ДМБ), «*gałąź*» (верхня полиця), «*jarzyć*» (розуміти), «*koryto*» (їжа), «*małpa/psina*» (м'ясна консерва), «*odmulacz*» (перепустка), «*odpalić wóz*» (застеляти ліжко), «*описа*» (онуча), «*rejon*» (територія для прибирання), «*srebro*» (воші), «*szwanparada*» (парад), «*taryfa*» (відпустка), «*wóz*» (ліжко), «*żużel*» (кров'янка). Особливістю цієї групи є те, що побутові умови та предмети особистого вжитку військових мало відрізняються в різних арміях, тому більшість термінів мають відповідники в українській мові.

Третя група військової сленгової лексики охоплює лексеми щодо окреслення військових дій та завдань: «*cycle*» (заняття), «*do tnie!*», «*docieranie*» (прискипування до молодих солдатів), «*dzień słonia*» (тренування в протигазах), «*filologia*» (вивчення військового статуту), «*grupówki*» (групові виїзди), «*LB leżenie bykiem*» (вільний час), «*lewizna*» (самовільний вихід), «*tuptanie/unitarka*» (муштра). Четверта група включає вирази стосовно назв зброї та військової техніки: «*giwera/karabin*» (карабін), «*gnat*»

(короткоствольна зброя), «*maszynka*», «*rancernik*» (броньовик), «*pestki*» (кулі), «*dyskoteka*» (автомобіль з проблисковими маячками), «*świniak*» (бронетранспортер типу BRDM) та інші.

Значною проблемою для перекладачів залишається відсутність методики перекладу військової лексики та брак перекладацьких відповідників і готових штампів. Перекладачі змушені самотійно формувати систему відповідників, використовуючи різноманітні способи перекладу: транскрипцію, закономірні відповідники, дескриптивну перифразу, уподібнення, підбір фразеологічних одиниць, описовий спосіб. Особливі труднощі викликає переклад військових звань, оскільки «не кожне військове звання в українській мові відповідає польському і навпаки». У таких випадках рекомендується використовувати додаткові пояснення в тексті перекладу.

При перекладі військової лексики важливо враховувати явища полісемії та енантіосемії, а також контекст вживання та конотацію конкретних лексичних одиниць. Мовознавці підкреслюють, що мовний пуризм при перекладі повинен стосуватися насамперед синтаксису та фразеології, які «сприймаються як найважливіші елементи мови, що структурують думки і висловлювання у специфічний для нації спосіб і тому є детермінантами духу нації». Водночас абсолютне вилучення всіх іноземних слів із військового словника не є доцільним, оскільки вони є невід'ємною частиною лексичного складу мови та результатом її еволюції [25, с. 188].

Відсутність належно укладеного двомовного словника військової лексики, особливо субстандартної, є суттєвою перешкодою для ефективного перекладу. Справедливо зазначити, що «роботі перекладача могла б посприяти наявність готових відповідників та штампів, які б увійшли до словника військового жаргону». Проте навіть за відсутності таких словників ключову роль у розумінні сленгових одиниць відіграє контекст їх вживання, який залишається «безцінним другом фахівця-тлумача».

Військова сленгова лексика як соціолект характеризується високим емоційним підтекстом і виступає альтернативною загальноприйнятим термінам, що робить її цікавим об'єктом не лише для перекладачів, але й для соціолінгвістів. Динамічний характер військового сленгу сучасного періоду робить його перспективним предметом лінгвістичних досліджень, які потребують аналізу як лексикографічних джерел, так і матеріалів з офіційних документів, інтернету та преси [54].

Дослідження польської військової термінології має багаторічну історію в мовознавстві, проте особливого значення воно набуло після російської агресії проти України у 2022 році. Як зазначає А. Курзиньська, з початку повномасштабної війни військова термінологія та пов'язані з нею дискурсивні стратегії стали темою номер один в світових медіа, а також в розмовах звичайних громадян» [52]. В умовах трансформації медійного дискурсу, викликаного геополітичними змінами, традиційні підходи до аналізу військової термінології вимагають переосмислення та доповнення.

У вітчизняному мовознавстві вивчення польської військової термінології представлено переважно в порівняльних дослідженнях. Значний внесок у цю галузь зробили такі вчені як О. Стишов, Л. Стрій, Я. Яремко, які розглядали питання військової лексики в контексті неологізації, медіадискурсу та мовної картини світу. Особливий акцент у їхніх працях зроблено на включенні запозичень із військової сфери у загальноживану лексику та їх стилістичному потенціалі.

У польському мовознавстві військова термінологія досліджувалася як у діахронічному, так і в синхронічному аспектах. Фундаментальними можна вважати праці Є. Бартмінського, С. Дубіша, В. Пісарєка та інших дослідників, які розробили методологічні основи дослідження військової лексики та фразеології. Як зазначає Є. Бральчик, «саме слово війна у багатьох викликає рефлекс жаху» і має особливий статус у лексиконі, особливо для тих, хто пережив війну та її наслідки [34].

Важливим напрямком досліджень стало вивчення термінології в контексті пропаганди та інформаційної війни. Як зауважує І. Курзинська, пропаганда в російських державних ЗМІ, блокування доступу до достовірної інформації та заборона говорити про війну в контексті конфлікту, що триває, і називання його «спецоперацією» є найяскравішими прикладами маніпуляції свідомістю». Ці аспекти детально аналізуються в працях М. Війовської, А. Маріанської, В. Хлебди.

Заслуговують на увагу також дослідження Ш. Кунцевича, В. Каницької, П. Новака, в яких розглядається історична еволюція військової термінології та особливості її функціонування в різних типах дискурсу. Ш. Кунцевич, зокрема, пропонує комплексну класифікацію військової лексики, виділяючи термінологічні системи різних родів військ та службових підрозділів.

Серед робіт зарубіжних лінгвістів, які вивчали польську військову термінологію, варто відзначити праці Й. Вакера, К. Вулхізер, Р. Франке, що аналізували польську військову термінологію в порівняльному аспекті з термінологією інших слов'янських та неслов'янських мов. Особливо цінними є дослідження, в яких розглядаються когнітивно-дискурсивні особливості функціонування військової лексики в медіапросторі.

У працях В. Фурмана військова лексика розглядається як елемент журналістських матеріалів, що виконує не лише інформативну, але й емоційно-експресивну функцію. Дослідник підкреслює, що «назва тексту – це не тільки ринковий продукт, а й свідомо складений композиційно текст» [43]. Цю думку розвиває І. Павловська, наголошуючи на особливій ролі заголовків у передачі інформації та формуванні громадської думки [58].

Особливого значення набувають дослідження, присвячені функціонуванню військової лексики в період збройних конфліктів. Так, Л. Шурмінський зазначає, що «майже кожен збройний конфлікт, що відбувається зараз, може розраховувати на значне медійне висвітлення» [67].

Вчений аналізує використання військової термінології в різних типах ЗМІ та її вплив на сприйняття подій аудиторією.

Аналіз лексики, пов'язаної з війною в польських медіа, демонструє широкий спектр мовних засобів та стратегій, що використовуються для висвітлення конфлікту. Як зазначає І. Курзиньська, в польських медіа домінує словосполучення, яке однозначно і прямо визначає характер триваючого конфлікту [52]. Така прямота у називанні війни війною відрізняє польські медіа від російських, де використовується евфемізм «спецоперація».

Значна частина військової лексики в польських медіа представлена наступними лексико-семантичними групами:

1. Термінологічна лексика, пов'язана з військовими діями: «*ofensywa, kontrofensywa, mobilizacja, ostrzał artyleryjski, atak rakietowy, naloty, bombardowanie, front, okupacja, inwazja*». Наприклад: «*Ukraińska kontrofensywa nabiera tempa. Odbito już 6000 kilometrów kwadratowych terenu*» [44].

2. Називання сторін конфлікту з використанням оцінної лексики:

- Щодо Росії: «*okupant, agresor, rosyjski najeźdźca, rosyjscy zbrodniarze wojenni*». Наприклад: «*Rosyjski okupant zniszczył infrastrukturę cywilną w Mikołajowie*» [44].
- Щодо України: «*obrońcy, wojska ukraińskie, armia ukraińska, ukraińscy bohaterowie*». Наприклад: «*Ukraińscy obrońcy niszczą kolumny rosyjskich czołgów pod Charkowem*» [44].

3. Лексика на позначення злочинів та їх наслідків: «*zbrodnie wojenne*», «*ludobójstwo*», «*masowe groby*», «*tortury*», «*gwałt*», «*egzekucje*», «*czystka etniczna*». Наприклад: «*Izium. Odkryto masowe groby cywilów. Ofiary nosiły ślady tortur*».

4. Лексика, пов'язана з політичними та дипломатичними аспектами війни: «*sankcje*», «*embargo*», «*izolacja dyplomatyczna*», «*wsparcie militarne*»,

«pomoc humanitarna», «koalicja międzynarodowa». Наприклад: *Kolejny pakiet sankcji UE przeciwko Rosji. To odpowiedź na pseudoreferenda.*

5. Військово-технічна термінологія: «HIMARS», «systemy obrony przeciwlotniczej», «pociski balistyczne», «drony kamikadze», «broń precyzyjna», «artyleria samobieżna». Наприклад: «Ukraina używa HIMARS-ów z niespotykaną skutecznością. Rosjanie nie mają odpowiedzi».

Слід зазначити, що в польських медіа спостерігається тенденція до однозначної оцінки подій та вираження солідарності з Україною, що відображається в доборі лексичних засобів. Як підкреслює А. Курзиньська, «автори польських текстів не залишають недомовок, а їх повідомлення є ясним і читабельним».

Особливу роль у формуванні медійного образу війни відіграють заголовки, які, як зазначає Павловська, є «елементом, що привертає увагу читача, містить думку або гасло, що стосується статті». Аналізуючи заголовки польських медіа, можна виділити кілька структурних типів:

- 1) двокомпонентні заголовки, де перший компонент вказує на тему «*Wojna w Ukrainie*», а другий – на конкретну подію: «*Wojna w Ukrainie. Zatrzymano rosyjskiego żołnierza. Brał udział w zabójstwie cywilów pod Buczą*»;
- 2) заголовки з використанням питальних конструкцій: «*Wojna w Ukrainie. Dlaczego Putin ogłosił mobilizację? Rosja potrzebuje przymusowego zaciągu*»;
- 3) заголовки з використанням географічних назв для локалізації події: «*Ukraina. Pseudoreferenda w okupowanych regionach. Putin ma wygłosić przemówienie*»;
- 4) заголовки з цитуванням: «*Bandyści wyważają drzwi, zmuszają do głosowania. Tak mają wyglądać rosyjskie pseudoreferenda*».

Важливою особливістю лексики, пов'язаної з війною в польських медіа, є використання прикметника «*rosyjski/rosyjska/rosyjskie*» у сполученні з іменниками, що мають негативну конотацію: «*rosyjska agresja*», «*rosyjski terror*», «*rosyjskie tortury*», «*rosyjski kat*», «*rosyjska zbrodnia*». Це сприяє

чіткому визначенню винуватця звірств та формуванню однозначної оцінки подій.

Аналіз корпусу матеріалів з порталу Gazeta.pl за вересень 2022 року показує, що військова лексика в польських медіа використовується не лише для передачі інформації, але й для формування емоційного ставлення до конфлікту. Як зазначає Бральчик, «війна є, особливо для тих, хто зазнав її та її наслідків, майже найстрашнішою річчю, і саме слово «війна» у багатьох викликає рефлекс жаху».

Важливо відзначити, що в польських медіа практично не використовуються евфемізми для пом'якшення реальності війни. Навпаки, спостерігається тенденція до прямого називання воєнних злочинів та їх наслідків. Наприклад: «*Ukraina — zbrodnie wojenne w Kupiańsku. Rosjanie mieli wypalać na ciałach cywilów hitlerowski symbol*». Така прямота в називанні подій сприяє формуванню чіткої позиції щодо російської агресії.

Окремої уваги заслуговує використання лексики для опису референдумів на окупованих територіях. У польських медіа послідовно використовується термін «pseudoreferendum» з префіксом «pseudo-», що вказує на нелегітимність цих заходів. Як зазначає А. Курзиньська, «наявність у складному слові частки pseudo- (а в німецькій версії Schein-) відкрито підриває законність застосованих процедур».

Лексика, що використовується для опису мобілізації в Росії, також містить оцінний компонент: «*chaotyczna mobilizacja*», «*uciekiniery przed mobilizacją*», «*absurdy mobilizacji*», «*załamanie systemu mobilizacyjnego*». Наприклад: «*Rosja. Absurdy mobilizacji. Otrzymał wezwanie do wojska, choć porusza się na wózku inwalidzkim*».

Таким чином, аналіз лексики, пов'язаної з війною в польських медіа, показує, що вона виконує не лише інформативну, але й оцінну функцію, формуючи однозначне ставлення до російської агресії проти України. Характерними рисами є прямота у називанні війни війною, чітке визначення

агресора та жертви конфлікту, використання емоційно забарвленої лексики для опису воєнних злочинів та їх наслідків, а також послідовне уникнення евфемізмів при висвітленні трагічних подій в Україні.

1.2. Поняття «військова лексика» та її місце в системі сучасної польської мови

Військова лексика займає особливе місце в системі сучасної польської мови, відображаючи специфіку професійної комунікації у військовій сфері та еволюцію військової справи в контексті геополітичних змін. Приєднання Польщі до Північноатлантичного альянсу (НАТО) стало визначальним фактором трансформації польської військової термінології, що зумовлює необхідність ґрунтовного лінгвістичного аналізу цього феномену.

Процес інтеграції Польщі до НАТО супроводжувався комплексним реформуванням національних збройних сил, включаючи адаптацію військової документації та термінології до стандартів Альянсу. Як зазначає А. Дусзак, ефективність функціонування НАТО значною мірою забезпечується дотриманням єдиних принципів і регламентів всіма країнами-членами, що стосується й лінгвістичного аспекту військової комунікації [38]. Уніфікація військової термінології є необхідною умовою безперешкодного проведення як суто військових, так і миротворчих операцій, що підтверджується успішною участю Польщі в місіях під егідою ООН.

Значна частина сучасних польських військових регламентів є або перекладами директив НАТО, розроблених ще до приєднання Польщі до Альянсу, або оригінальними інструкціями, що встановлюють політику та процедури для випадків, не охоплених нормативними документами НАТО [70]. Це зумовлює специфіку нинішньої системи польської військової лексики, яка поєднує власне польські терміни з лексичними запозиченнями та кальками з англійської мови.

Порівняльний аналіз військових текстів НАТО та документів Варшавського договору представляє значний лінгвістичний інтерес, особливо в контексті вивчення еволюції польської військової термінології. Як свідчить проведене дослідження, документи періоду членства Польщі у Варшавському пакті становлять цінний корпус для наукового аналізу. Особливої актуальності такі дослідження набувають з огляду на те, що через негативні конотації, пов'язані з польськими військовими текстами того періоду, багато документів Варшавського договору вже знищено, що ускладнює формування репрезентативної вибірки для аналізу.

Методологічною основою для контрастивного аналізу польських і натовських логістичних текстів може слугувати інтерактивна модель обробки тексту та дискурсу де Бограна і Дресслера, яка зосереджується на практиках генерування комунікативних явищ, а не лише на їхніх кінцевих продуктах [66]. Цей підхід пропонує можливі стратегії замість жорстких правил, акцентуючи увагу на інтерактивному характері моделей поведінки людини в суспільстві та важливості контексту для створення соціальних мов, характерних для певних соціальних груп чи типових ситуацій.

У контексті військової комунікації особливого значення набувають такі домени дискурсивної обробки:

1. Планування цілей (Goal-planning) – найбільш прагматичний етап, що охоплює вирішення проблем, вираження намірів, пошук рішень, аналіз позалінгвістичного контексту, ролей учасників дискурсу та вибір текстових стратегій.
2. Тематизація (Topicalizing) – відповідає тому, що Тримбл (1985) позначає як рівень С риторичного аналізу, де дослідник шукає специфічні риторичні функції в загальному дискурсі, які зазвичай розкриваються у вступній частині тексту.

3. Елаборація концепту (Concept-elaborating) – стосується рівня D за класифікацією Тримбла, де аналізуються специфічні риторичні техніки, що об'єднують інформацію в тексті.

На рівні планування цілей аналіз польських військових текстів демонструє, що їхньою первинною метою є ясність і простота. Військові автори уникають нечітких метафор чи ненадійної інформації, підтримуючи низький рівень абстракції порівняно з іншими технічними науками. Військові професіонали, описуючи військову логістику, надають перевагу конкретному, спостережуваному, вимірюваному та визначеному.

Польська і натовська військові системи функціонують у схожих інституційних умовах із подібними позалінгвістичними факторами, як-от ідентичні учасники дискурсу, обладнання, командна ієрархія та вимоги безпеки. Це пояснює значний перетин тематики в усіх порівнюваних текстах. Наприклад, документи, що обговорюють характеристики логістичного планування, включають дуже схожі етапи, концепції та процедури. Основна відмінність полягає в ступені деталізації та розташуванні концептів.

Проведений аналіз зразків польських та англомовних текстів НАТО, що обговорюють схожі теми (навантаження та розвантаження матеріалів, медичне забезпечення, логістичне планування), виявив як спільні риси, так і відмінності в організації військового дискурсу. Найбільші концептуальні відмінності спостерігаються в текстах, що стосуються медичного забезпечення.

Особливої уваги заслуговує питання точності перекладу військової термінології з англійської мови на польську. Показовим є випадок неправильної інтерпретації терміну «*civil engineers*» у польському перекладі документа НАТО. В англомовному оригіналі йшлося про спеціалістів у галузі планування, будівництва та ремонту доріг і мостів, тоді як у польському перекладі помилково зазначалося, що на певні посади можуть прийматися лише цивільні інженери, що спотворювало початковий зміст

через неправильне тлумачення прикметника «*civil*». Такі випадки становлять цікавий предмет для польсько-англійських контрастивних перекладознавчих досліджень.

Військова лексика сучасної польської мови відображає складний процес трансформації професійного дискурсу під впливом міжнародної інтеграції та стандартизації. Дослідження цієї лексики має не лише теоретичне, а й практичне значення для вдосконалення міжнародної військової комунікації та підвищення ефективності співпраці в рамках НАТО. Застосування інтерактивної моделі аналізу дискурсу дозволяє виявити не лише лінгвістичні особливості військових текстів, а й прагматичні аспекти їх функціонування в професійному середовищі [14].

Варто зазначити, що дослідження військової лексики в медіапросторі вимагає комплексного підходу, що враховує як лінгвістичні, так і екстралінгвістичні фактори, зокрема специфіку військової культури, геополітичний контекст та технологічні зміни у військовій галузі. Таким чином, військова лексика постає як динамічна система, що відображає еволюцію військової справи та міжнародних відносин, а її вивчення сприяє кращому розумінню особливостей професійної комунікації в сучасному глобалізованому світі [14].

Військова лексика є невід'ємним складником лексичної системи будь-якої мови, відображаючи специфіку військової сфери та її вплив на мовну картину світу. У сучасній польській мові військова лексика займає особливе місце, відображаючи як історичні традиції, так і сучасні реалії польського суспільства [11].

Військова лексика охоплює сукупність слів і виразів, що використовуються для позначення понять, пов'язаних із військовою справою, збройними силами, військовими діями та всім, що стосується оборони та безпеки держави. Вона включає як вузькоспеціалізовані терміни, зрозумілі

переважно фахівцям, так і слова, що стали частиною загальноповжитої мови через їхню актуальність та поширеність.

Військову лексику можна поділити на кілька основних категорій:

1. Термінологічна лексика: спеціальні терміни, що використовуються у військовій науці та практиці. Наприклад: «*strategia*» (*стратегія*), «*taktyka*» (*тактика*), «*artyleria*» (*артилерія*).
2. Номенклатурна лексика: назви військових звань, підрозділів, озброєння та техніки. Наприклад: «*kapitan*» (*капітан*), «*batalion*» (*батальйон*), «*czołg*» (*танк*).
3. Сленг і жаргон: неофіційні вирази та слова, що виникають у військовому середовищі та часто відображають специфіку служби або бойових дій.
4. Фразеологізми та ідіоми: стійкі вирази, що мають військове походження або використовуються для опису військових ситуацій. Наприклад, «*walczyć do upadłego*» (*битися до останнього*), «*mieć na muszce*» (*тримати на мушці*).

Формування військової лексики в польській мові відбувалося під впливом різних чинників:

- історичні події: війни, повстання та інші військові конфлікти сприяли появі нових термінів та виразів [12];
- міжнародні контакти: запозичення з інших мов, зокрема з французької, німецької, російської та англійської, збагачували польську військову лексику. Наприклад, слово «*szereg*» (*шерег*) походить від німецького «*Schere*»;
- технічний прогрес: розвиток військової техніки та технологій вимагав введення нових термінів для позначення новітніх видів озброєння та обладнання.

У сучасній польській мові військова лексика виконує кілька важливих функцій:

- комунікативна функція: забезпечує точність і однозначність у спілкуванні між військовими фахівцями, що є критично важливим у військовій сфері.;
- культурна функція: відображає історичний досвід нації, її військові традиції та героїчні сторінки минулого;
- інтеграційна функція: сприяє об'єднанню суспільства навколо спільних цінностей та понять, пов'язаних із безпекою та обороною.

Варто зазначити, що багато військових термінів та виразів проникли в повсякденну мову та використовуються в переносному значенні. Наприклад:

- «front robót»: вживається для позначення основного напрямку роботи чи діяльності;
- «strzał w dziesiątkę»: означає влучне попадання або правильне рішення.;
- «kapitulować»: використовується в значенні здатися, поступитися в будь-якій ситуації.

Військова лексика також впливає на формування фразеологізмів, метафор та інших мовних засобів. Вона збагачує мову, надаючи їй виразності та емоційності.

У підсумку, дослідження військової лексики в медіапросторі, зокрема польської військової термінології, виявляє складний і динамічний процес формування та еволюції мовних одиниць, що відображають специфіку військової комунікації. Військова лексика, як невід'ємна частина мовної системи, не лише виконує функцію точного та однозначного спілкування між фахівцями, але й відображає культурні, історичні та соціальні аспекти розвитку суспільства. Актуалізація військової термінології в контексті інтеграції Польщі до НАТО та вплив міжнародних стандартів на формування терміносистеми підкреслює важливість міждисциплінарного підходу до її вивчення.

Вивчення військової лексики в медіапросторі відкриває нові горизонти для аналізу не лише лексичних одиниць, а й їх функціонування в різних

типах дискурсу. Взаємодія між професійною та медійною комунікацією, а також вплив соціокультурних чинників на трансформацію термінології, свідчать про необхідність подальших досліджень у цій галузі. Таким чином, військова лексика постає як динамічна система, що відображає еволюцію військової справи та міжнародних відносин, а її вивчення сприяє кращому розумінню особливостей професійної комунікації в сучасному глобалізованому світі.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА ТА ГЕНЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛЬСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ В МЕДІАПРОСТОРІ

2.1. Походження та класифікація військових термінів у польських медіа

Дослідження польської військової термінології потребує глибокого аналізу її історичного розвитку, особливо враховуючи складні історичні умови формування польської державності та, відповідно, військової справи. Еволюція польської військової лексики безпосередньо пов'язана з історичними етапами становлення польських збройних сил, що впливало на збагачення та трансформацію професійної термінології, яка активно функціонує в сучасному медіапросторі.

Історія польської військової термінології сягає своїм корінням часів раннього середньовіччя. Однак найбільш інтенсивний період її формування розпочався з початку XIX століття, коли виникли перші сучасні польські військові формування – Армія Князівства Варшавського (1806-1813). Цей період заклав основи тактичної термінології та військової номенклатури, що поєднувала в собі традиційні польські терміни з французькими запозиченнями, які прийшли через вплив наполеонівської армії. Саме тоді з'явилися або отримали нове значення такі терміни як «pułk» (полк), «dywizja» (дивізія), «sztab» (штаб) [35].

Наступний етап розвитку польської військової термінології пов'язаний із функціонуванням Війська Польського Конгресового Королівства (1815-1831). У цей період термінологічна система зазнала впливу російської військової традиції, хоча польське військо зберігало свій національний характер, що відобразалося в збереженні питомої польської лексики. Як зазначає Новаковська, саме в цей час сформувалася основа системи військових звань, що використовується й сьогодні.

Особливо значний внесок у розвиток польської військової термінології зробили Польські легіони (1914-1918), створені під час Першої світової

війни. Термінологія цього періоду характеризується прагненням до стандартизації та полонізації військової лексики. Проте через те, що польські солдати брали участь у різних арміях воюючих держав, військова термінологія зазнала впливу німецької, австрійської та російської військових традицій. Так, термінологічні системи різних частин Польських легіонів мали певні відмінності: I Бригада під командуванням Юзефа Пілсудського використовувала більше полонізованих термінів, тоді як II та III Бригади – більше запозичень з австрійської військової термінології [76].

Формування корпусів Польської армії в Росії після Лютневої революції 1917 року спричинило появу численних запозичень з російської військової термінології. Водночас, створення т.зв. «Блакитної армії» (Армії Польської у Франції) сприяло проникненню до польської військової термінології французьких запозичень, особливо в галузі авіації та нових видів озброєнь.

Після здобуття незалежності Польщі в 1918 році та в період формування Війська Польського відбувався інтенсивний процес уніфікації та стандартизації військової термінології. Одним із головних завдань було подолання термінологічних розбіжностей, що існували між солдатами, які раніше служили в різних арміях. Цей процес супроводжувався цілеспрямованим відродженням історичних польських військових термінів та полонізацією запозичень [77].

З генетичного погляду польську військову термінологію доцільно класифікувати на:

1. Питому польську лексику, що включає історичні військові терміни, які сформувалися в процесі розвитку польської військової справи: «*wojsko*» (військо), «*żołnierz*» (солдат), «*chorągiew*» (прапор, стяг), «*szabla*» (шабля), «*husarz*» (гусар).
2. Слов'янські запозичення, переважно з російської та української мов, які увійшли до польської військової термінології внаслідок тісних історичних контактів: «*sotnia*» (сотня), «*ataman*» (отаман), «*szturm*» (штурм).

3. Західноєвропейські запозичення:

- французькі: «*batalion*» (батальйон), «*porucznik*» (поручник), «*armia*» (армія), «*kawaleria*» (кавалерія);
- німецькі: «*mundur*» (мундир), «*patrol*» (патруль), «*werbunek*» (вербування);
- італійські: «*alarm*» (тривога), «*komandos*» (командос), «*szpada*» (шпага).

4. Латинські та грецькі терміни, що становлять основу інтернаціональної військової термінології: «*strategia*» (стратегія), «*taktyka*» (тактика), «*mobilizacja*» (мобілізація).

У структурно-семантичному плані польська військова термінологія міжвоєнного періоду (1918-1939) демонструє високий рівень системності та організованості. Ключовими тематичними групами, що активно функціонували в тогочасних медіа, були:

- організаційно-структурна термінологія: «*dywizja*» (дивізія), «*brgada*» (бригада), «*pułk*» (полк), «*szwadron*» (ескадрон);
- особовий склад та звання: «*generał*» (генерал), «*oficer*» (офіцер), «*szeregowy*» (рядовий), «*porucznik*» (поручник);
- озброєння та військова техніка: «*karabin*» (карабін), «*armata*» (гармата), «*działo*» (гармата), «*samolot*» (літак);
- операційно-тактична термінологія: «*obrona*» (оборона), «*natarcie*» (наступ), «*odwrót*» (відступ), «*manewr*» (маневр).

Міжвоєнний період позначився також активним розвитком термінології нових родів військ – авіації, бронетанкових військ та протиповітряної оборони. Особливістю цих термінологічних підсистем є значна кількість запозичень, переважно з французької та англійської мов.

Цікавим аспектом функціонування польської військової термінології у медіапросторі міжвоєнного періоду була різниця між офіційною та неофіційною військовою лексикою. Офіційна термінологія, що використовувалася в наказах, статутах та офіційних документах, характеризувалася більшою формальністю та стандартизованістю. Натомість

у військовій пресі та публіцистиці часто вживалася більш образна й емоційно забарвлена військова лексика, особливо коли йшлося про героїчні сторінки польської військової історії.

Особливу групу становить військова лексика підрозділів спеціального призначення, зокрема Корпусу охорони кордону (КОП), створеного в 1924 році для охорони східного кордону Польщі. Термінологія КОП відзначалася специфічними термінами, пов'язаними з прикордонною службою: «strażnica» (застава), «placówka» (пост), «patrol graniczny» (прикордонний патруль).

Варто відзначити, що після травневого перевороту 1926 року, коли до влади прийшов Юзеф Пілсудський, спостерігається тенденція до героїзації легіонерської традиції, що відображається і в термінології, яка активно популяризувалася через медіа того часу. Так, термін «legionista» (легіонер) набув особливого престижу, а офіцери, які походили з Легіонів, становили більшість вищого командного складу. На 1928 рік з 81 генерала 44 були колишніми легіонерами, тоді як у 1921 році з 145 генералів лише 12 мали легіонерське походження. Ця зміна пропорції відображала і зміну термінологічних пріоритетів у військовому дискурсі.

Напередодні Другої світової війни (1936-1939) польська військова термінологія збагатилася новими термінами, пов'язаними з модернізацією армії та новими видами озброєнь. План модернізації та розбудови війська передбачав посилення технічного оснащення, що позначилося на появі нових термінів, пов'язаних із бронетанковою технікою, протитанковою зброєю, авіацією та військово-морським флотом. У польських медіа цього періоду активно використовувалися терміни «czołg 7TP» (танк 7TP), «karabin przeciwpancerny» (протитанкова рушниця), «granatnik» (гранатомет).

Аналіз польської військової термінології у медіапросторі доби II Речі Посполитої дозволяє виокремити процес поступової стандартизації та формування єдиної термінологічної системи, яка відповідала потребам самостійної держави. Ця система характеризувалася органічним поєднанням

традиційної польської військової лексики з термінологічними інноваціями, зумовленими технічним прогресом у військовій справі.

Особливістю функціонування військової термінології в польських медіа міжвоєнного періоду була її активна популяризація серед широких верств населення, що сприяло формуванню патріотичних настроїв та зміцненню національної ідентичності. Військова термінологія використовувалася не лише в спеціалізованих військових виданнях, але й у загальнодоступній пресі, радіопрограмах та кіножурналах.

Аналіз походження та класифікація військової термінології в польському медіапросторі набуває особливої актуальності в контексті сучасних геополітичних подій, зокрема українсько-російської війни. Військова лексика, що функціонує в польських засобах масової інформації, характеризується багат шаровістю, історичною глибиною та різноманітністю етимологічних джерел, що відображає складний шлях розвитку польської військової справи та мови загалом.

Польська військова термінологія має глибинні історичні корені, що сягають раннього Середньовіччя. Перші військові терміни в польській мові були переважно питомо слов'янського походження і стосувалися базових понять військової організації, озброєння та бойових дій. З розвитком державності Речі Посполитої та її військової потуги, лексикон збагачувався запозиченнями з інших мов, насамперед латини, німецької, італійської, французької, а пізніше й російської [17, с.192].

Особливо значний вплив на формування польської військової термінології мали:

- період гуситських воєн (XV ст.), що спричинив проникнення чеських термінів;
- епоха Ренесансу з італійськими інноваціями у військовій справі;
- XVII-XVIII ст. з домінуванням французького впливу в європейській військовій науці;

- період поділів Польщі з насиченням термінології німецькими та російськими елементами;
- міжвоєнний період (1918-1939) з активним термінотворенням на національному ґрунті;
- повоєнний період із впливом радянської військової термінології;
- сучасний етап з інтенсивним запозиченням англо-американської військової термінології в контексті співпраці з НАТО.

Дослідження показує, що в польській військовій термінології, яка функціонує в сучасному медіапросторі, чітко простежуються всі ці історичні нашарування, що робить її унікальною в слов'янському мовному контексті.

За походженням польську військову термінологію, що активно функціонує в сучасних медіа, можна класифікувати на кілька основних груп:

1. Питомо польська (слов'янська) військова лексика:

- загальні поняття: *wojna* (війна), *walka* (бій, боротьба), *obrona* (оборона);
- назви бійців: *wojownik* (воїн), *żołnierz* (солдат), *obrońca* (захисник);
- назви зброї та спорядження: *broń* (зброя), *tarcza* (щит);
- військові дії: *atak* (атака), *natarcie* (наступ), *obrona* (оборона).

2. Запозичення з латинської мови:

- *armia* (від лат. *armia*) – армія;
- *korpus* (від лат. *corpus*) – корпус;
- *dywizja* (від лат. *divisio*) – дивізія;
- *mobilizacja* (від лат. *mobilis*) – мобілізація.

3. Запозичення з німецької мови:

- *oberstyn* (від нім. *Oberst*) – полковник;
- *szturm* (від нім. *Sturm*) – штурм;
- *werbunek* (від нім. *Werbung*) – вербування;
- *helm* (від нім. *Helm*) – шолом.

4. Запозичення з французької мови:

- *garnizon* (від фр. *garnison*) – гарнізон;

- *kawaleria* (від фр. *cavalerie*) – кавалерія;
- *bateria* (від фр. *batterie*) – батарея;
- *manewr* (від фр. *manœuvre*) – маневр.

5. Запозичення з італійської мови:

- *cytadela* (від іт. *cittadella*) – цитадель;
- *forteca* (від іт. *fortezza*) – фортеця;
- *bastjon* (від іт. *bastione*) – бастион.

6. Запозичення з англійської мови (особливо активні в сучасному медіадискурсі):

- *dron* (від англ. *drone*) – дрон;
- *snajper* (від англ. *sniper*) – снайпер;
- *kontyngent* (від англ. *contingent*) – контингент;
- *cyberbezpieczeństwo* (калька з англ. *cybersecurity*) – кібербезпека.

7. Термінологічні інновації (новітні терміни, що з'явилися у контексті сучасних воєнних конфліктів):

- *wojna hybrydowa* – гібридна війна;
- *bawelna* (евфемізм для вибухів на російських військових об'єктах);
- *operacje specjalne* – спеціальні операції.

Таблиця 2.1. Генетична класифікація основних польських військових термінів у медіапросторі

Походження терміна	Приклади термінів	Семантичне поле
Питомо польське	wojna, walka, obrona, wojownik, żołnierz	Загальні військові поняття
Латинське	armia, korpus, dywizja, mobilizacja, operacja	Організація військ, військові дії
Німецьке	szturm, werbunek, hełm, musztra, gefrajter	Тактика, спорядження, звання
Французьке	garnizon, kawaleria, bateria,	Організація військ,

	manewr, defilada	тактика
Італійське	cytadela, forteca, bastjon, kampania	Фортифікація, організація
Англійське	dron, snajper, kontyngent, radar, cyberbezpieczeństwo	Сучасні військові технології
Новотвори	wojna hybrydowa, bawełna, siły specjalne	Сучасні військові реалії

Аналіз польського медіапростору демонструє, що військова термінологія активно функціонує в різних типах медіатекстів, присвячених висвітленню українсько-російської війни. При цьому спостерігається кілька характерних тенденцій:

1. Функціонально-тематична диференціація. Військова лексика поділяється на кілька функціонально-тематичних груп:
  - терміни на позначення бойових дій: *wojna* (війна), *walka* (боротьба), *agresja* (агресія), *inwazja* (вторгнення), *operacje bojowe* (бойові операції);
  - назви учасників війни: *żołnierz* (солдат), *bojownik* (боєць), *obrońca* (захисник), *partyzant* (партизан);
  - назви військових підрозділів: *Gwardia Narodowa Ukrainy* (Національна гвардія України), *Siły Powietrzno-Kosmiczne Federacji Rosyjskiej* (Повітряно-космічні сили Російської Федерації);
  - назви військових звань: *starszy szeregowy* (старший солдат), *pulkownik* (полковник);
  - назви зброї та боєприпасів: *broń* (зброя), *amunicja* (боєприпаси).
2. Стилiстична диференціація. У польських медіа функціонують:
  - нейтральні військові терміни: *wojna* (війна), *żołnierz* (солдат);
  - емоційно забарвлені номінації: *okręcie wojenny*, *idź w ch*j* (військовий корабель, йди на...);

- евфемізми: *bawelna* (бавовна) у значенні «вибух на військовому об'єкті противника».
3. Новітня фразеологія війни. У польському медіапросторі активно функціонують нові фразеологізовані сполуки, пов'язані з українсько-російською війною:
- *zapalić papierosa* (запалити цигарку) – іронічний синонім влучного артилерійського обстрілу російського об'єкта українською артилерією;
  - *rosyjski okręcie wojenny, idź w ch*j* (російський військовий корабель, йди на...) - вираз, що став символом українського опору.
4. Термінологічні інновації. Польські медіа активно засвоюють і поширюють новітні військові терміни, що з'явилися у контексті російсько-української війни:
- *wojna hybrydowa* (гібридна війна);
  - *bawelna* (бавовна) – евфемізм для вибухів на військових об'єктах, що походить від помилки автоматичного перекладу російського слова «хлопок» [74];
  - *zniszczenia infrastruktury energetycznej* (знищення енергетичної інфраструктури) [77].

За структурою польські військові терміни, що функціонують у медіапросторі, можна поділити на:

1. Однослівні терміни:

- іменники: *wojna* (війна), *broń* (зброя), *żołnierz* (солдат);
- прикметники: *wojskowy* (військовий), *bojowy* (бойовий);
- дієслова: *atakować* (атакувати), *bronić* (захищати).

2. Термінологічні словосполучення:

- атрибутивні: *wojna napastnicza* (загарбницька війна), *operacje bojowe* (бойові операції);
- об'єктні: *zniszczenia infrastruktury* (знищення інфраструктури);
- суб'єктні: *działania okupanta* (дії окупанта).

3. Аббревіатури та скорочення:

- *NATO* (НАТО);
- *SZ RP* (Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej - Збройні сили Республіки Польща);
- *ISW* (Instytut Studiów nad Wojną - Інститут вивчення війни).

Семантичний аналіз польської військової термінології в медіадискурсі виявляє кілька важливих особливостей:

1. Семантична конотація. Військові терміни в польських медіа часто набувають додаткових конотативних значень:

- позитивна конотація: *bohater* (герой), *obrońca* (захисник);
- негативна конотація: *agresor* (агресор), *okupant* (окупант), *zbrodniarz wojenny* (військовий злочинець).

2. Семантичні інновації. Деякі лексеми набувають нових значень у контексті війни:

- *bawelna* (бавовна) – набуло значення «вибух на військовому об'єкті противника»;
- *zapalić papierosa* (запалити цигарку) – набуло значення «здійснити артилерійський обстріл» [68].

3. Семантично марковані опозиції. У медіадискурсі активно функціонують семантичні опозиції:

- *obrońca* (захисник) – *agresor* (агресор);
- *bohater* (герой) – *zbrodniarz* (злочинець).

У польському медіапросторі військова термінологія виконує не лише номінативну, але й стилістичну функцію:

1. Офіційно-ділова стилістика. У новинних повідомленнях переважає нейтральна військова термінологія з елементами офіційно-ділової лексики:

- «Minister obrony Niemiec, Boris Pistorius, o Ukrainie w NATO: Warunki ustalimy po wojnie» [56];

- «W reakcji na wojnę napastniczą Rosji wobec Ukrainy UE nałożyła na Rosję bezprecedensowe, szeroko zakrojone sankcje» [62].
- 2. Емоційно-експресивна стилістика. В аналітичних матеріалах та коментарях часто використовується емоційно забарвлена військова лексика:
  - «Władimir Putin traktuje żołnierzy jak mięso armatnie» [73];
  - «Prawdziwy autor frazy «rosyjski okręcie wojenny, idź w ch*j» został celowo ukryty» [61].
- 3. Юридична термінологія часто переплітається з військовою в контексті висвітлення військових злочинів:
  - «Po wybuchu niesprowokowanej, pełnowymiarowej wojny przeciwko Ukrainie rosyjski prezydent Władimir Putin stał się dziś głównym zbrodniarzem wojennym i musi stanąć przed trybunałem międzynarodowym» [36].

Важливо відзначити, що польська військова термінологія в медіапросторі демонструє високу адаптивність до нових реалій війни, що проявляється в активному термінотворенні та семантичних трансформаціях. Особливо цікавим феноменом є поява евфемізмів та новітніх фразеологізмів, пов'язаних з українсько-російською війною, що свідчить про живий розвиток мови в умовах динамічних суспільних змін.

Аналіз походження та функціонування польської військової термінології в сучасному медіапросторі виявляє її глибокі історичні корені, етимологічне різноманіття та структурно-семантичну багаточаровість. Військова лексика постає не лише як система номінацій для позначення відповідних понять, але й як потужний засіб формування суспільного сприйняття війни та пов'язаних з нею явищ, що робить її важливим об'єктом лінгвістичних досліджень у контексті вивчення мови ЗМІ та військового дискурсу загалом.

Перспективним напрямком подальших досліджень є вивчення динаміки розвитку польської військової термінології в медіадискурсі, зокрема, процесів засвоєння новітніх запозичень з англійської мови у зв'язку

з інтеграцією Польщі в структури НАТО та активною участю у підтримці України в протистоянні російській агресії.

2.2. Особливості термінологічної міжмовної взаємодії в польській військовій лексиці

Термінологічна міжмовна взаємодія в польській військовій лексиці є важливим аспектом сучасного мовознавства, особливо в контексті зростаючої ролі Польщі в євроатлантичних структурах безпеки та її активної участі в міжнародних військових операціях. Дослідження цієї проблематики набуває особливої актуальності з огляду на інтенсифікацію міжнародного військового співробітництва та необхідність ефективної комунікації у військовій сфері.

У сучасних дослідженнях військового перекладу та термінології виділяється прагматичний аспект, який охоплює специфіку міжмовної взаємодії у військовому дискурсі. Подібно до українських досліджень В. Балабіна, який запропонував концепцію створення комплексної системи військового перекладу [4, с. 11], польське мовознавство також формує власний підхід до військового перекладу та термінологічної взаємодії. Військовий переклад розглядається як спеціальний вид мовного посередництва, що здійснюється задля забезпечення військ лінгвістичними ресурсами [1, с. 12].

Важливим аспектом термінологічної міжмовної взаємодії в польській військовій лексиці є адаптація натівської термінології. Після вступу Польщі до НАТО в 1999 році відбулася масштабна трансформація польської військової термінології, яка почала активно поповнюватися англійськими запозиченнями. Схожий процес відбувається в інших слов'янських мовах, що демонструють термінологічне зближення із західною військовою термінологією.

У польській військовій термінології, як і в українській, використовується поняття, аналогічне «лінгвістичному забезпеченню військ» (пол. «zabezpieczenie językowe wojsk»). Цей термін позначає комплекс заходів, спрямованих на забезпечення ефективної комунікації у військовій сфері. Подібно до української концепції, польська система лінгвістичного забезпечення військ включає перекладацьке супроводження, термінологічну діяльність та лінгводослідницьку роботу [2, с. 102]. Однак, на відміну від українського підходу, польська модель більше орієнтована на стандарти НАТО і поняття «linguistic support to operations», яке передбачає мовну підготовку військовослужбовців для спілкування в міжнародних операціях [48, с. 8].

При дослідженні термінологічної міжмовної взаємодії в польській військовій лексиці особливу увагу слід приділити перекладацьким трансформаціям, які використовуються при адаптації англomовних та інших іношомовних термінів. У польській військовій лексиці, як і в українській, застосовуються різноманітні перекладацькі прийоми для інтеграції іношомовних термінів. Відповідно до класифікації перекладацьких трансформацій В.Н. Комісарова, яка включає лексичні, граматичні та лексико-граматичні перетворення [10, с. 173], у польській військовій термінології можна виділити специфічні особливості використання лексичних трансформацій.

Однією з найбільш поширених лексичних трансформацій є транскрибування та транслітерація. У польській військовій лексиці ці прийоми використовуються для адаптації англomовних термінів, наприклад: «radar» – «radar», «drone» – «dron», «tank» – «tank». Цікаво зазначити, що польська мова, на відміну від української, часто зберігає оригінальне написання запозичених термінів, адаптуючи їх лише на фонетичному та морфологічному рівнях. Це пов'язано з особливостями польської фонетичної системи та прагненням до інтернаціоналізації термінології.

Калькування або буквальный переклад також широко застосовується в польській військовій термінології. Наприклад, англійський термін «night vision device» перекладається як «urządzenie noktowizyjne», «land-based missile» – «pocisk bazowania lądowego». Слід зазначити, що при калькуванні багатокomпонентних термінів у польській мові, як і в українській, може змінюватися порядок елементів відповідно до синтаксичних норм мови-реципієнта.

Лексико-семантичні заміни, зокрема конкретизація, генералізація та модуляція, також характерні для польської військової термінології. Конкретизація особливо поширена при перекладі англійських багатозначних термінів. Наприклад, англійський термін «operations» залежно від контексту може перекладатися як «działania wojenne», «operacja wojskowa» або «czynności bojowe». Генералізація, навпаки, використовується рідше, що пов'язано з тенденцією до точності та однозначності військової термінології.

Особливістю польської військової термінології є активне використання прямого включення, коли іншомовний термін зберігає своє оригінальне написання. Цей прийом особливо поширений щодо аббревіатур та назв зброї: «HIMARS», «ATACMS», «Javelin». Пряме включення сприяє інтернаціоналізації польської військової термінології та полегшує міжнародну комунікацію, але водночас створює певні виклики для мовної нормалізації.

Важливо зазначити, що процес адаптації іншомовних термінів у польській військовій лексиці відбувається під впливом як мовних, так і позамовних чинників. До мовних чинників належать фонетичні та граматичні особливості польської мови, а до позамовних – геополітична орієнтація Польщі, її участь у міжнародних військових структурах та операціях [15].

У контексті прагматичного аспекту військового перекладу слід зауважити, що польська військова термінологія, як і українська, розвивається в умовах активної міжнародної співпраці та потреби в ефективній

комунікації. М. Зайцева зазначає, що письмовий переклад є складнішим за усний, оскільки при усному перекладі реципієнт безпосередньо взаємодіє з перекладачем і може уточнити незрозумілі моменти [8, с. 268]. Ця особливість характерна і для польського військового перекладу, де важливим аспектом є не лише точність передачі термінології, але й врахування комунікативної ситуації.

У польському військовому дискурсі, як і в українському, важливу роль відіграє ієрархічна структура військової комунікації. Військові накази та розпорядження характеризуються чіткою імперативною формою та однозначністю термінології. Ця особливість впливає і на міжмовну взаємодію, оскільки при перекладі військових документів необхідно зберігати їхню прагматичну спрямованість та комунікативну функцію [15].

Специфікою польської військової термінології є також активне використання англіцизмів, що пов'язано з інтеграцією Польщі до НАТО та адаптацією натівських стандартів. При цьому спостерігається паралельне функціонування як запозичених термінів, так і їхніх польських відповідників, наприклад: «force protection» – «ochrona wojsk», «deterrence» – «odstraszanie», «interoperability» – «interoperacyjność».

Аналізуючи особливості термінологічної міжмовної взаємодії в польській військовій лексиці, можна виділити наступні тенденції:

- 1) інтернаціоналізація термінології під впливом англійської мови як основної мови міжнародного військового спілкування;
- 2) використання різноманітних перекладацьких трансформацій для адаптації іншомовних термінів, з перевагою транскрибування, калькування та прямого включення;
- 3) збереження національної специфіки термінотворення, особливо у сфері традиційних військових понять;
- 4) стандартизація термінології відповідно до вимог НАТО та інших міжнародних військових структур;

5) розвиток польської військової термінології в тісному зв'язку з геополітичними та військово-політичними процесами.

Особливу увагу в контексті термінологічної міжмовної взаємодії слід приділити перекладу нових військових термінів та неологізмів, які з'являються у зв'язку з розвитком військових технологій та зміною характеру сучасних конфліктів. У польській військовій термінології, як і в українській, спостерігається тенденція до використання транскодування та калькування при перекладі таких термінів. Наприклад, англійський термін «hybrid warfare» перекладається польською як «wojna hybrydowa», «cyberattack» – «cyberatak».

Важливим аспектом термінологічної міжмовної взаємодії є також переклад багатоконпонентних термінів, які часто зустрічаються у військовій лексиці. При перекладі таких термінів з англійської на польську мову часто використовуються лексико-семантичні заміни та граматичні трансформації. Наприклад, англійський термін «tactical ballistic missile» перекладається як «taktyczny pocisk balistyczny», де змінюється порядок елементів відповідно до синтаксичних норм польської мови.

Аналізуючи військову термінологію в польському медіапросторі, можна спостерігати активне використання як адаптованих іншомовних термінів, так і їхніх польських відповідників. При цьому вибір між запозиченням та питомим терміном часто залежить від типу медіатексту, його цільової аудиторії та комунікативної мети. У спеціалізованих військових виданнях превалюють міжнародні терміни та професійний жаргон, тоді як у загальноінформаційних медіа частіше використовуються адаптовані та зрозумілі широкій аудиторії терміни.

Процес адаптації натівської термінології в польській військовій лексиці відбувався поетапно та характеризувався різними рівнями інтенсивності. Після вступу Польщі до НАТО у 1999 році можна виділити кілька основних етапів термінологічної трансформації. Початковий етап (1999-2004)

характеризувався переважно прямим запозиченням натівських термінів без суттєвої адаптації до польської мовної системи. У цей період спостерігалось паралельне функціонування традиційної польської термінології та новозапозичених термінів, що створювало певні труднощі у військовій комунікації.

Другий етап (2004-2010) відзначався більш систематичним підходом до адаптації натівської термінології. У цей період було розроблено перші стандартизовані глосарії та термінологічні словники, які регламентували використання військових термінів відповідно до стандартів НАТО. Важливу роль у цьому процесі відіграли польські військові навчальні заклади, зокрема Військова технічна академія (*Wojskowa Akademia Techniczna*) та Академія національної оборони (*Akademia Obrony Narodowej*), які розробляли методичні матеріали з використання стандартизованої термінології.

Третій етап (з 2010 року) характеризується поглибленою інтеграцією польської військової термінології до натівських стандартів та активним розвитком власної термінологічної системи на основі міжнародних зразків. У цей період спостерігається тенденція до більш критичного осмислення запозичень та розробки польських відповідників для англійських термінів. Цей процес супроводжується активною термінологічною роботою, яка включає стандартизацію, уніфікацію та кодифікацію військових термінів.

Адаптація іншомовних військових термінів у польській мові відбувається на кількох рівнях: фонетичному, графічному, морфологічному та семантичному. Кожен із цих рівнів має свої особливості та закономірності, які відображають загальні тенденції розвитку польської мови та її взаємодії з іншими мовами.

На фонетичному рівні адаптація англійських термінів характеризується заміною звуків, не властивих польській фонетичній системі, найближчими польськими звуками. Наприклад, англійський звук [θ] у терміні «threshold» замінюється на польський [t] або [f], що призводить до

варіантів «treshold» або «freshold». Інтонаційні особливості англійської мови, такі як наголос на першому складі, часто зберігаються в польській вимові, хоча це може суперечити традиційним польським акцентуаційним нормам.

На графічному рівні спостерігається два основних підходи: збереження оригінального написання (особливо для аббревіатур та назв зброї) та адаптація до польської орфографічної системи. Наприклад, терміни «NIMARS» та «ATACMS» зазвичай зберігають своє оригінальне написання, тоді як «drone» адаптується до польської орфографії як «dron». Цікаво зазначити, що для деяких термінів характерне паралельне функціонування як оригінального, так і адаптованого написання, наприклад: «software» і «softler», «briefing» і «bryfing».

Морфологічна адаптація іншомовних термінів передбачає їх інтеграцію до граматичної системи польської мови. Це включає визначення роду іменників, їх відмінювання за відмінками та числами, а також утворення похідних слів. Наприклад, англійський термін «commander» у польській мові отримує категорію чоловічого роду та відмінюється за типовою парадигмою: «komandor, komandora, komandorowi» тощо. Від запозичених іменників часто утворюються прикметники за допомогою польських суфіксів: «radar» – «radarowy», «taktyka» – «taktyczny».

Семантична адаптація є найскладнішим аспектом інтеграції іншомовних термінів. У процесі запозичення терміни можуть зберігати своє оригінальне значення, звужувати або розширювати його, а також набувати нових значень, не властивих їм у мові-джерелі. Наприклад, англійський термін «mission» у польській військовій лексиці може мати як широке значення «місія, завдання», так і специфічне значення «бойове завдання конкретного підрозділу».

Аналіз польської військової термінології дозволяє виділити специфічні типи перекладацьких трансформацій, які використовуються при адаптації іншомовних термінів. Окрім традиційних лексичних трансформацій, таких як

транскрибування, калькування та лексико-семантичні заміни, у польській військовій термінології можна спостерігати унікальні комбіновані трансформації.

Одним із таких специфічних типів є комбінована транскрипція-калькування, коли частина терміна транскрибується, а частина калькується. Наприклад, англійський термін «cybersecurity» перекладається як «cyberbezpieczeństwo», де перша частина «cyber» транскрибується, а друга частина «security» калькується як «bezpieczeństwo».

Інший тип – це семантично-структурна адаптація, коли запозичений термін зберігає своє значення, але його структура адаптується до польських словотвірних моделей. Наприклад, англійський термін «deployable» перекладається як «rozwiąjalny» або «rozlokowalny», зберігаючи семантику, але змінюючи структуру відповідно до польського словотворення.

Особливий інтерес представляє аббревіатурна адаптація, коли англійські акроніми та аббревіатури адаптуються до польської мови. При цьому можливі різні підходи: збереження оригінальної аббревіатури (NATO – NATO), створення польського аналога на основі перекладу компонентів (SACEUR – NSDNE: Naczelny Sojusznicy Dowódca w Europie), а також гібридні варіанти, коли аббревіатура залишається англійською, але розшифровується польською мовою.

Порівняльний аналіз процесів термінологічної адаптації у польській та інших слов'янських мовах, зокрема чеській, словацькій та українській, дозволяє виявити як спільні тенденції, так і відмінності у підходах до інтеграції іншомовних військових термінів.

Спільними рисами для слов'янських мов є тенденція до фонетичної та морфологічної адаптації запозичень, а також активне використання калькування як способу перекладу багатоконпонентних термінів. Наприклад, англійський термін «air defense» калькується як «obrona przeciwlotnicza» у

польській мові, «protivzdušná obrana» у чеській, «protivzdušná obrana» у словацькій та «протиповітряна оборона» в українській.

Відмінності спостерігаються у ступені відкритості до запозичень та у співвідношенні між запозиченими термінами та їхніми питомими відповідниками. Польська мова, порівняно з чеською та словацькою, демонструє більшу відкритість до прямих запозичень, особливо з англійської мови. Це пов'язано як з мовними особливостями, так і з геополітичною орієнтацією Польщі та її активною участю в натівських структурах.

Цікаво зазначити, що українська військова термінологія, яка протягом тривалого часу розвивалася під впливом російської, останніми роками демонструє тенденцію до зближення з натівською термінологією, що створює певні паралелі з польським досвідом. Це дозволяє використовувати польський досвід термінологічної адаптації як можливу модель для розвитку української військової термінології.

Аналіз використання запозичень у різних типах польського військового дискурсу (офіційні документи, навчальні матеріали, публіцистика, усне спілкування) дозволяє виявити їхні комунікативно-прагматичні функції. Залежно від типу дискурсу та комунікативної ситуації, запозичення можуть виконувати різні функції:

У офіційних документах запозичення використовуються переважно з номінативною метою для точного позначення специфічних понять та реалій. При цьому перевага надається стандартизованим термінам, які мають чітко визначене значення та відповідають міжнародним стандартам. Наприклад, у директивах та інструкціях Міністерства національної оборони Польщі активно використовуються стандартизовані натівські терміни, які забезпечують однозначність розуміння та виконання наказів.

У навчальних матеріалах спостерігається тенденція до використання як запозичених, так і питомих термінів з обов'язковим поясненням їхніх значень

та взаємозв'язків. Це сприяє формуванню у військовослужбовців розуміння як національної, так і міжнародної термінологічної системи.

У публіцистичному дискурсі запозичення часто виконують функцію маркера професійної належності та створюють ефект достовірності інформації. Військові експерти у медіа активно використовують англійські терміни та аббревіатури, демонструючи свою обізнаність із сучасними військовими технологіями та концепціями.

В усному професійному спілкуванні військовослужбовців запозичення часто функціонують як елементи професійного жаргону, що сприяє економії мовних засобів та створює відчуття корпоративної солідарності. Наприклад, замість повного польського терміну «ćwiczenia wojskowe» часто використовується запозичене скорочення «manewry».

Стандартизація польської військової термінології є важливим аспектом забезпечення ефективної комунікації як у національному, так і в міжнародному контексті. Цей процес стикається з рядом специфічних проблем, які потребують комплексного вирішення.

Однією з ключових проблем є відсутність єдиного підходу до адаптації іншомовних термінів. Різні військові структури та установи можуть використовувати різні варіанти перекладу одного й того ж терміна, що створює термінологічну варіативність та ускладнює комунікацію. Наприклад, англійський термін «deterrence» може перекладатися як «odstraszenie», «rowstrzymywanie» або «prewencja» залежно від контексту та пріоритетів автора.

Інша проблема, пов'язана з темпами технологічного розвитку та появою нових військових концепцій, які потребують оперативного термінологічного забезпечення. Традиційні механізми термінотворення та стандартизації часто не встигають за розвитком військових технологій, що призводить до використання нестандартизованих термінів та неофіційних запозичень.

Для вирішення цих проблем у Польщі розроблено низку ініціатив та проєктів, спрямованих на стандартизацію військової термінології. Важливу роль у цьому процесі відіграє Військовий центр стандартизації, якості та кодифікації (Wojskowe Centrum Normalizacji, Jakości i Kodyfikacji), який координує термінологічну роботу та забезпечує відповідність польської військової термінології міжнародним стандартам.

Перспективними напрямками розвитку польської військової термінології є:

1. Створення комплексної термінологічної бази даних, яка б об'єднувала як традиційні польські терміни, так і запозичення, з чіткими рекомендаціями щодо їх використання.
2. Розробка спеціалізованих термінологічних словників для різних галузей військової справи з урахуванням специфіки кожної галузі.
3. Активізація наукових досліджень у сфері військової термінології та перекладу, включаючи корпусні дослідження та аналіз реального використання термінів у різних типах дискурсу.
4. Упровадження системи термінологічної експертизи для нових військових документів та публікацій з метою забезпечення термінологічної єдності та відповідності міжнародним стандартам.

Аналіз лексико-семантичних полів польської військової термінології дозволяє виявити специфіку міжмовної взаємодії у різних тематичних групах. Різні семантичні поля характеризуються різним ступенем проникнення запозичень та різними механізмами їх адаптації.

Лексико-семантичне поле «Зброя та військова техніка» характеризується високим ступенем інтернаціоналізації та активним використанням прямих запозичень, особливо для позначення нових типів озброєння. Наприклад, «MLRS» (Multiple Launch Rocket System), «ATACMS» (Army Tactical Missile System), «Javelin», «Patriot». При цьому для

традиційних видів зброї часто зберігаються питомі польські терміни: «karabin» (гвинтівка), «działo» (гармата), «rocisk» (снаряд).

Лексико-семантичне поле «Військова організація та структура» демонструє більш збалансоване співвідношення між запозиченнями та питомими термінами. Для позначення традиційних військових структур використовуються польські терміни: «pułk» (полк), «dywizja» (дивізія), «sztab» (штаб). Натомість для нових організаційних концепцій, пов'язаних із натівськими стандартами, часто використовуються запозичені терміни: «joint force» – «siły połączone», «rapid reaction force» – «siły szybkiego reagowania».

Лексико-семантичне поле «Військові дії та операції» характеризується активним використанням калькування та семантичних запозичень. Наприклад, англійський термін «preemptive strike» калькується як «uderzenie wyprzedzające», «military operation» – як «operacja wojskowa». При цьому спостерігається тенденція до збереження питомих польських термінів для базових понять: «atak» (атака), «obrona» (оборона), «odwrót» (відступ).

Лексико-семантичне поле «Військове управління та комунікація» відзначається найвищим ступенем проникнення англомовних запозичень, що пов'язано з технологічним характером цієї сфери та необхідністю забезпечення інтеперабельності з натівськими системами. Тут широко використовуються такі терміни, як «briefing», «debriefing», «targeting», «command and control» (переважно у формі аббревіатури C2).

Соціолінгвістичний аналіз використання запозичень у польській військовій лексиці дозволяє виявити їхню роль у формуванні професійної ідентичності військовослужбовців та у процесах соціальної диференціації мови.

Запозичення, особливо з англійської мови, часто функціонують як маркери професійної належності та компетентності. Військовослужбовці, які мають досвід участі в міжнародних операціях та навчаннях, демонструють

вищий рівень використання англомовних термінів порівняно з тими, хто не має такого досвіду.

Цікавим аспектом є генераційні відмінності у використанні запозичень. Молодші офіцери, які отримали освіту вже після вступу Польщі до НАТО, демонструють більшу схильність до використання англомовних термінів, тоді як старше покоління частіше надає перевагу традиційній польській термінології.

Спостерігаються також відмінності у використанні запозичень залежно від роду військ та специфіки діяльності. Підрозділи, які активно задіяні в міжнародних операціях (спеціальні сили, підрозділи швидкого реагування), демонструють вищий рівень використання запозичень порівняно з традиційними сухопутними військами.

Важливим соціолінгвістичним аспектом є також ставлення до запозичень у військовому середовищі. Дослідження показують, що більшість військовослужбовців визнають необхідність використання міжнародної термінології в контексті співпраці з натівськими партнерами, але при цьому висловлюють занепокоєння щодо збереження національних термінологічних традицій

Термінологічна міжмовна взаємодія в польській військовій лексиці є комплексним і багатоаспектним процесом, який відображає як мовні закономірності, так і екстралінгвістичні фактори, пов'язані з геополітичною орієнтацією Польщі та її участю в міжнародних військових структурах.

Аналіз особливостей цієї взаємодії дозволяє зробити наступні висновки:

1. Польська військова термінологія розвивається у напрямку збалансованого поєднання національних традицій термінотворення з інтернаціональними тенденціями, що сприяє ефективній комунікації у міжнародному військовому середовищі.

2. Адаптація іншомовних термінів у польській військовій лексиці відбувається на фонетичному, графічному, морфологічному та семантичному рівнях, з використанням різноманітних перекладацьких трансформацій.

3. Різні лексико-семантичні поля польської військової термінології характеризуються різним ступенем проникнення запозичень та різними механізмами їх адаптації.

4. Використання запозичень у польському військовому дискурсі має свою специфіку залежно від типу дискурсу, комунікативної ситуації та соціолінгвістичних факторів.

5. Стандартизація польської військової термінології є важливим аспектом забезпечення ефективної комунікації як у національному, так і в міжнародному контексті.

Перспективними напрямками подальших досліджень у цій сфері є:

1. Корпусні дослідження використання військової термінології в різних типах дискурсу з метою виявлення реальних тенденцій та закономірностей.

2. Компаративні дослідження процесів термінологічної адаптації в різних слов'янських мовах, що дозволить виявити спільні та відмінні риси цих процесів.

3. Дослідження впливу англомовних запозичень на систему польської військової термінології та на польську мову в цілому.

4. Розробка теоретичних та методологічних засад стандартизації військової термінології з урахуванням як національних, так і міжнародних аспектів.

5. Соціолінгвістичні дослідження сприйняття та використання запозичень у різних військових середовищах та контекстах.

Таким чином, термінологічна міжмовна взаємодія в польській військовій лексиці є динамічним процесом, який відображає взаємодію мовних, культурних, політичних та військово-стратегічних факторів.

Дослідження цього процесу має не лише теоретичне, але й практичне значення, оскільки сприяє вдосконаленню військової комунікації та підвищенню ефективності міжнародного військового співробітництва.

Отже, аналіз структурно-семантичних та генетичних характеристик польської військової лексики в медіапросторі виявляє складний і багатогранний процес її формування, що відображає не лише історичні, але й сучасні соціокультурні та політичні контексти. Військова термінологія, яка активно функціонує в польських медіа, демонструє глибокі корені, що сягають раннього Середньовіччя, а також значний вплив міжнародних стандартів, зокрема натівських, що підкреслює важливість адаптації та інтеграції термінів у відповідності до сучасних вимог. Вивчення походження та класифікації військових термінів дозволяє виявити не лише їх етимологічне різноманіття, а й функціональну диференціацію, що сприяє ефективній комунікації в умовах міжнародного військового співробітництва.

Особливу увагу слід приділити термінологічній міжмовній взаємодії, яка виявляє специфіку адаптації запозичень та їх інтеграції в польську мовну систему. Використання різноманітних перекладацьких трансформацій, таких як транскрибування, калькування та семантичні заміни, свідчить про гнучкість та адаптивність польської військової термінології до нових реалій. Цей процес не лише збагачує лексичний запас мови, але й формує нові комунікативні стратегії, що є важливими для підтримки національної ідентичності в умовах глобалізації. Таким чином, дослідження польської військової термінології в медіапросторі відкриває нові горизонти для подальших лінгвістичних досліджень, сприяючи глибшому розумінню механізмів мовної еволюції в контексті сучасних викликів.

3. ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОЛЬСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРИ

3.1. Специфіка використання військової термінології в польських ЗМІ

Сучасний медіапростір Польщі характеризується значною інтенсивністю використання військової термінології, що обумовлено як історичними факторами, так і актуальними геополітичними процесами в регіоні. Військова термінологія в польських засобах масової інформації виконує ряд функцій, серед яких інформативна, аналітична та комунікативна. Специфіка її використання відображає особливості розвитку військової справи в країні та ставлення суспільства до питань національної безпеки.

Аналіз польської військової термінології в медіапросторі доцільно розпочати з розгляду базових теоретичних засад функціонування спеціалізованої лексики в інформаційному середовищі. Згідно з дослідженнями польських науковців, військова термінологія є невід'ємним елементом процесу управління інформацією в сфері забезпечення національної безпеки. Як зазначає М. Вжосек, «інформація – це зібрані дані, впорядковані згідно з потребами одержувача (користувача), що вказують на його потенційні (або реальні) дії» [75]. Таке розуміння інформації є ключовим для аналізу функціонування військової термінології в медіапросторі, оскільки підкреслює цільове призначення інформаційних повідомлень.

Військова термінологія в засобах масової інформації Польщі характеризується системністю та структурованістю. Як зазначає З. Сцібіорек, у теорії управління «інформація є змістом, який відправник передає одержувачу, а отже... інформація - це не просто повідомлення, знак... але в загальному сенсі – стан системи, що розрізняється одержувачем». Це твердження має особливе значення для розуміння функціонування військової

термінології в медіапросторі, оскільки підкреслює важливість сприйняття інформації реципієнтом.

Польські ЗМІ використовують військову термінологію в різноманітних контекстах, що відображає багатоаспектний характер військової справи. Відповідно до класифікації П. Сенкевича, «інформація – це сукупність фактів, подій, характеристик, об'єктів, представлених у такій формі, яка дозволяє одержувачу зорієнтуватися в ситуації і вжити відповідних розумових або фізичних дій» [69]. Саме така форма подання інформації є характерною для польських засобів масової інформації при висвітленні військової тематики.

Аналіз використання військової термінології в польських ЗМІ дозволяє виділити кілька рівнів її функціонування. На стратегічному рівні використовуються терміни, пов'язані з глобальними аспектами національної безпеки, міжнародними відносинами та військово-політичними союзами. На оперативному рівні застосовуються терміни, що стосуються організації та функціонування збройних сил, а на тактичному – термінологія, пов'язана з конкретними військовими діями, озброєнням та тактичними рішеннями.

Особливістю використання військової термінології в польських ЗМІ є її тісний зв'язок з інформаційним забезпеченням процесу прийняття рішень. Як зазначається в «Регламенті діяльності сухопутних військ», «інформація – це необроблені факти/дані, описані будь-яким способом і пов'язані з іншими частковими інформаціями, які після аналізу штабними підрозділами розвідки створюють розвідувальні відомості» [59]. Хоча це визначення стосується військової сфери, воно відображає загальний принцип трансформації первинної інформації у структуровані знання, що є характерним і для медіапростору.

З точки зору семантичної структури, військова термінологія в польських ЗМІ характеризується багаторівневістю. Л. Пасечний визначає інформацію як «оброблені дані, які є відображенням (репрезентацією) фактів

або понять у формалізованій формі, що уможлиблює їх передачу і перетворення» [41]. Ця багаторівневість проявляється у використанні термінів різного ступеня спеціалізації – від загальнозживаних військових понять до вузькоспеціалізованих термінів.

Значний вплив на специфіку використання військової термінології в польських ЗМІ має процес інформаційного забезпечення розвідувальної діяльності. Як зазначено в документах польського військового командування, «ефективно побудована система військової розвідки на тактичному рівні в процесуальному аспекті повинна базуватися на дієвій моделі управління розвідувальною інформацією, що забезпечує командирів отримання інформаційної переваги». Цей принцип знаходить відображення і в медіапросторі, де військова термінологія використовується для формування інформаційного домінування в суспільному дискурсі.

Важливою характеристикою використання військової термінології в польських ЗМІ є її роль у формуванні громадської думки щодо питань національної безпеки. С. Козей підкреслює, що «інформація є нематеріальним фактором, що об'єднує елементи збройної боротьби в гармонійну цілісність збройного зіткнення і проявляється в командуванні, а через розвідку, маскування, дезінформацію, електронну боротьбу тощо є також фактором безпосереднього впливу на противника» [51]. У контексті медіапростору ця характеристика інформації трансформується в інструмент формування суспільної свідомості.

Аналіз польських медіатекстів на військову тематику показує, що військова термінологія використовується в них з різною мірою адаптації для масової аудиторії. Часто спеціалізовані терміни супроводжуються поясненнями або адаптуються до рівня розуміння широкої аудиторії. Це узгоджується з твердженням В. Флакевича, що «інформація є фактором, який збільшує наші знання про навколишню дійсність» [42]. Таким чином,

адаптована військова термінологія в медіа стає інструментом підвищення обізнаності суспільства у військовій сфері.

Особливістю використання військової термінології в польських ЗМІ є її інтеграція в цикл розвідувальної діяльності. Як зазначається в «Доктрині військової розвідки D-2», процес управління розвідувальною діяльністю на тактичному рівні реалізується в рамках архітектури системи розвідки ISTAR (Intelligence, Surveillance, Target Acquisition, Reconnaissance) і є її важливою частиною [37]. Цей принцип знаходить відображення в польських ЗМІ, де військова термінологія використовується для структурування інформаційного потоку відповідно до логіки розвідувального циклу.

М. Вятр наголошує, що «у сучасних умовах інформація або її відсутність стає фактором, що визначає успіх або поразку, тому вона повинна розглядатися як фактор «ураження противника» [42]. У контексті медіапростору це проявляється у використанні військової термінології як інструменту інформаційного впливу, спрямованого на формування певного сприйняття військово-політичної ситуації.

Важливим аспектом використання військової термінології в польських ЗМІ є її відповідність критеріям якості інформації. С. Войцеховська-Філіпек підкреслює необхідність уникнення «інформаційних прогалин», «спотворення інформації», «інформаційних втрат» та «надмірності інформації». Ці критерії є актуальними для аналізу використання військової термінології в медіапросторі, оскільки визначають її ефективність як засобу комунікації.

Процесуальний підхід до управління інформацією, який А. Марцішевська описує як «один з найважливіших механізмів підвищення ефективності використання інформаційних ресурсів, а отже, підвищення ступеня задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення», відображається в структуруванні військової інформації в польських ЗМІ. Це

проявляється у представленні військової інформації як частини цілісного процесу, що має певні етапи, завдання та результати.

Медіапростір Польщі характеризується активним використанням військової термінології для опису різних аспектів національної безпеки. К. Беднаж зазначає, що «модель процесу управління інформацією повинна охоплювати весь інформаційний ланцюг цінностей: від ідентифікації інформаційних потреб... до розповсюдження розвідувальних відомостей» [31]. Цей принцип знаходить відображення в структуруванні інформаційних повідомлень на військову тематику в польських ЗМІ.

Специфічною рисою використання військової термінології в польських ЗМІ є її роль в інформаційному циклі. Цикл розвідки, який включає етапи спрямування, збору, обробки та розповсюдження, знаходить відображення в структуруванні медіаповідомлень на військову тематику. Як зазначається в «Регламенті діяльності сухопутних військ», «цикл розвідки як інтегральна частина процесу планування та прийняття рішень поділений на чотири фази, між якими не існує чітких меж, що визначають, де кожна з них починається і закінчується». Ця характеристика циклу розвідки проявляється в динамічному характері використання військової термінології в медіапросторі, де терміни різних етапів циклу можуть використовуватися одночасно.

Процес інформаційної підготовки поля бою (ІППБ), який тісно пов'язаний з циклом розвідки, також знаходить відображення в структуруванні військової інформації в польських ЗМІ. З. Моджеєвський підкреслює, що «в процесі реалізації ІППБ визначаються нові інформаційні потреби, які трансформуються в питання, а потім ставляться розвідувальні завдання відповідним джерелам інформації з метою пошуку відповідей на них» [55]. Цей принцип відображається в аналітичних матеріалах польських ЗМІ, де військова термінологія використовується для структурування аналізу військово-політичної ситуації.

З точки зору інформаційної цінності, військова термінологія в польських ЗМІ характеризується різним ступенем актуальності. Як зазначено в документах військового командування, «дані/інформація з тактичної розвідки швидко втрачають актуальність, через що втрачають вплив на остаточний зміст розвідувальних відомостей, а в результаті призводять до невиконання завдання командиром». Ця характеристика відображається в динамічному характері використання військової термінології в медіапросторі, де терміни можуть швидко змінювати своє значення залежно від контексту.

Важливою характеристикою військової термінології в польських ЗМІ є її роль у процесі управління вимогами (потребами) розвідки. Як зазначає М. Вжосек, «управління вимогами (потребами) розвідки – це діяльність, спрямована на доповнення знань, що міститься в питаннях командира (основні інформаційні потреби), на які необхідно дати відповідь». У контексті медіапростору це проявляється у формуванні інформаційного запиту аудиторії на певні аспекти військової інформації.

Аналіз польських ЗМІ показує, що військова термінологія використовується в них з різним ступенем точності. Я. Богданенко визначає інформаційну прогалину як «розбіжність між даними, необхідними для повного опису явища, та інформацією, доступною в даний момент». Ця концепція є корисною для аналізу використання військової термінології в медіапросторі, оскільки дозволяє виявити інформаційні прогалини в представленні військової інформації.

Специфічною рисою використання військової термінології в польських ЗМІ є її адаптація до різних типів медіадискурсу. У новинних повідомленнях переважає фактологічна військова термінологія, в аналітичних матеріалах – термінологія, пов'язана з процесами та системами, а в публіцистичних матеріалах – термінологія, що відображає концептуальні аспекти військової справи. Це відповідає багатовимірному характеру військової термінології,

який відображається в різних визначеннях інформації, представлених у таблиці «Вибрані визначення даних та інформації, взяті з літератури».

Використання військової термінології в польських ЗМІ характеризується різним ступенем деталізації залежно від типу медіа та цільової аудиторії. У спеціалізованих військових виданнях використовується більш деталізована та спеціалізована термінологія, тоді як у загальних ЗМІ – більш загальні та адаптовані терміни. Це відображає принцип адаптації інформації до потреб користувача, який М. Вжосек визначає як ключову характеристику інформації.

Військова термінологія в польських ЗМІ виконує не лише інформативну, але й комунікативну функцію, сприяючи формуванню спільного розуміння питань національної безпеки. К. Беднаж підкреслює важливість «процесуального підходу до внутрішньої комунікації підприємства», і цей принцип може бути застосований до аналізу комунікативної функції військової термінології в медіапросторі.

Окремою особливістю використання військової термінології в польських ЗМІ є її роль у формуванні національної ідентичності та патріотичної свідомості. Військова термінологія використовується не лише для опису військово-політичної ситуації, але й для формування певного ставлення до питань національної безпеки. Це відображає тезу С. Козея про те, що інформація є «нематеріальним фактором, що об'єднує елементи збройної боротьби в гармонійну цілісність».

Важливим аспектом використання військової термінології в польських ЗМІ є її роль у процесі прийняття рішень. З. Сцібіорек підкреслює, що «інформація є змістом, який відправник передає одержувачу», і в контексті медіапростору це проявляється у формуванні інформаційної основи для прийняття рішень як на індивідуальному, так і на суспільному рівні.

Аналіз польських медіатекстів показує, що військова термінологія часто використовується в контексті опису процесу оцінки ситуації.

М. Вжосек визначає, що «робота відділу розвідки штабу командування полягає в оцінці факторів, що впливають на виконання завдання в трьох аспектах: оцінці середовища дій, оцінці загроз, оцінці власних військ». Ця структура оцінки ситуації знаходить відображення в структуруванні аналітичних матеріалів на військову тематику в польських ЗМІ.

Особливістю використання військової термінології в польських ЗМІ є її роль у процесі категоризації терену. Відповідно до «Норми оборони-06-A015:2012», «у сухопутному компоненті терен поля бою з точки зору прохідності поділяється на: терен непрохідний (непереборний), терен важкопрохідний, терен прохідний». Ця категоризація знаходить відображення в описах військових дій у польських ЗМІ, де використовується відповідна термінологія для характеристики умов ведення бойових дій.

Військова термінологія в польських ЗМІ використовується також для опису процесу збору інформації. Як зазначено в документах військового командування, «під поняттям джерела в військовій термінології слід розуміти особу або річ, від якої можна отримувати факти та інформацію». У контексті медіапростору це проявляється у використанні термінології, пов'язаної з джерелами інформації та їх надійністю.

Одним із важливих аспектів використання військової термінології в польських ЗМІ є її роль у процесі формування суспільного дискурсу про національну безпеку. Військова термінологія використовується не лише для опису конкретних військових дій, але й для формування концептуальної рамки обговорення питань національної безпеки. Це відображає тезу П. Сенкевича про те, що «інформація – це сукупність фактів, подій, характеристик, об'єктів, представлених у такій формі, яка дозволяє одержувачу зорієнтуватися в ситуації і вжити відповідних розумових або фізичних дій».

Таким чином, специфіка використання військової термінології в польських ЗМІ відображає складну систему взаємозв'язків між військовою

сферою та медіапростором. Військова термінологія виконує різноманітні функції – від інформативної до комунікативної та формувальної – і характеризується багаторівневістю, динамічністю та адаптивністю до потреб різних типів медіадискурсу та цільових аудиторій. Розуміння цієї специфіки є важливим для аналізу ролі військової термінології в формуванні суспільного дискурсу про національну безпеку в польському медіапросторі.

Сучасне інформаційне середовище Польщі характеризується динамічним розвитком та трансформацією під впливом геополітичних змін, що відбуваються в регіоні. В умовах декомпозиції міжнародного порядку, яка спостерігається протягом останніх років, безпекове середовище Польщі зазнає суттєвих змін, що відображається у специфіці функціонування військової лексики в медіапросторі країни. Аналіз використання військової термінології в польських ЗМІ демонструє не лише лінгвістичні особливості, але й відображає стратегічні комунікаційні підходи в контексті національної безпеки.

Сучасне середовище безпеки, як зазначається в Стратегії національної безпеки Республіки Польща 2020, характеризується невизначеністю та непередбачуваністю, а кількість загроз постійно зростає. В цих умовах особливого значення набувають комунікаційні стратегії, а інформаційний простір стає не просто місцем обміну інформацією, але й полем для потенційної дезінформації та маніпуляцій. Це суттєво впливає на специфіку використання військової термінології в польських медіа.

Аналіз польського медіапростору дозволяє виділити кілька ключових особливостей функціонування військової лексики:

Однією з визначальних рис використання військової термінології в польських ЗМІ є її адаптація до нових безпекових викликів, зокрема в контексті гібридних загроз. Медіадискурс демонструє інтеграцію нових термінологічних одиниць, пов'язаних із діями нижче порогу війни, до яких належать гібридні операції, що мають вплив на інформаційне середовище

країни. У цьому контексті спостерігається активне впровадження таких термінологічних одиниць як «działania hybrydowe» (гібридні дії), «wojna informacyjna» (інформаційна війна), «dezinformacja» (дезінформація), «manipulacja» (маніпуляція), які раніше перебували переважно у спеціалізованому військовому лексиконі, а тепер активно використовуються у загальному медіадискурсі.

Інтернет-простір, який стає основним місцем обміну інформацією, створює сприятливі умови для дезінформації та маніпуляцій, що підвищує вимоги до комунікаційних стратегій, зокрема й у військовій сфері. Як зазначається в Стратегії національної безпеки Республіки Польща, актуальні загрози вимагають нових підходів до соціальної комунікації, що безпосередньо впливає на функціонування військової термінології в медіадискурсі.

Аналіз військової лексики в польських ЗМІ демонструє її тісний зв'язок із формуванням національної ідентичності та патріотичної свідомості. У стратегічних документах Польщі зазначається, що одним із національних інтересів у сфері безпеки є «зміцнення національної ідентичності та захист національної спадщини» [64]. Ця настанова відображається у специфічному використанні військової термінології в медіадискурсі, де лексичні одиниці військової сфери часто контекстуалізуються через призму національних цінностей.

Військова термінологія в польських ЗМІ виступає не лише засобом передачі інформації, але й інструментом формування «знань та здатності до формування безпеки» через залучення органів державної влади, включно з місцевим самоврядуванням, освітніх установ, вищих навчальних закладів, економічних суб'єктів, неурядових організацій та громадян для адаптації до постійно змінюваних потреб, у поєднанні з просуванням патріотичних установок, громадянських обов'язків та просоціальної поведінки.

Прикладом таких процесів є створення Відділів військової підготовки (раніше військових класів) та реалізація інформаційної політики і формування іміджу Збройних сил Польщі. Творці стратегії підкреслюють важливість розбудови соціального капіталу, який слід формувати зокрема через «формування спільності цінностей у польському суспільстві». Ці процеси знаходять відображення у специфіці функціонування військової термінології в медіадискурсі.

Аналіз польських медіа демонструє, що військова термінологія активно використовується в контексті висвітлення процесів стратегічного розвитку системи безпеки. «Стратегія розвитку системи національної безпеки Республіки Польща 2022» визначає ключовою метою «посилення ефективності та когерентності системи національної безпеки». Для реалізації цієї мети були сформульовані операційні цілі, які відображаються у специфіці використання військової термінології в ЗМІ.

Особливо важливим для аналізу функціонування військової лексики є друга операційна ціль – зміцнення оборонних здатностей держави. У висвітленні пріоритетів і напрямків реалізації цієї цілі в медіадискурсі можна виділити кілька ключових термінологічних блоків:

- 1) термінологія, пов'язана зі збільшенням потенціалу Збройних сил РП для виконання місій (включає терміни, що стосуються здатності держави до оборони та протистояння агресії в рамках союзницьких зобов'язань, участі Збройних сил РП у стабілізації міжнародної ситуації, надання військової допомоги державним органам у немілітарних кризових ситуаціях тощо);
- 2) лексика, що описує вдосконалення організаційних структур Збройних сил РП (терміни, пов'язані з удосконаленням структур командування, створенням модульних структур, досягненням стандартів комплектування командувань і військових частин тощо);
- 3) термінологія, що відображає підвищення рівня підготовки військ (лексичні одиниці, що стосуються підвищення рівня підготовки та

професійної освіти професійних солдатів, розвитку та впровадження інноваційних концепцій і доктрин тощо);

4) термінологічні одиниці, пов'язані з посиленням здатності адміністративно-господарських структур країни функціонувати в кризових ситуаціях і підтримувати оборону держави [65].

Одним із напрямків зміцнення оборонних здатностей держави, згідно зі стратегією, є ефективне просування оборонності, що знаходить своє відображення в специфіці використання військової термінології в польських медіа.

Процес професіоналізації Збройних сил РП і специфіка виконуваних ними завдань можуть призвести до послаблення зв'язків між армією та суспільством. У крайніх випадках, у довгостроковій перспективі, військо могло б сприйматися як герметична, відчужена організація або замкнута професійна корпорація. Творці стратегії підкреслювали, що внаслідок змін, що відбуваються, слід звернути особливу увагу на питання просування сучасних Збройних сил РП. Діяльність повинна бути спрямована на широкі групи аудиторії, а повідомлення містити інформацію про місію, цілі та завдання, що виконуються військами.

Збройні сили РП, перетворюючись на професійну та сучасну армію, потребують створення позитивного іміджу для отримання суспільного схвалення змін, що відбуваються в них. Позитивний імідж впливає на залучення найкращих кандидатів на військову службу. Перед Польською армією стояли (і продовжують стояти) виклики, пов'язані зі змінами в медіасередовищі та розвитком комунікаційних технологій - необхідно постійно вдосконалювати застосовувані інструменти.

Атрибутами нових комунікаційних процесів стають: «глобальна аудиторія, інтерактивність, мультимедійність комунікації та розвиток мобільних технологій. Важливим для створення іміджу Польської армії та побудови бренду армії XXI століття буде наявність широкого спектру

мультимедійних матеріалів, призначених для найважливіших груп аудиторії, та системи, що забезпечує ефективне донесення промоційного послання Польської армії».

Основними діями в сфері ефективного просування оборонності є:

- всі промоційні дії, що створюють позитивний імідж Міністерства національної оборони, Збройних сил РП та польських солдатів як у країні, так і за кордоном;
- організація за потреби промоційних кампаній, що підтримують процеси рекрутингу до Збройних сил РП, включаючи кандидатську, підготовчу та професійну службу.

Кампанії, згідно зі стратегією, мають доповнювати постійну промоційну діяльність. Військо для ефективного просування оборонності повинно залучати до співпраці соціальних, медійних та інституційних партнерів. Прикладом таких дій є кампанія «Стань солдатом Республіки», яка була започаткована 14 жовтня 2018 року.

Соціальні медіа мають значний вплив на специфіку використання військової термінології в польському інформаційному просторі. Як показує досвід Сполучених Штатів, швидкий розвиток комунікаційних технологій, в основі яких лежать соціальні медіа, надав противникам (включно з недержавними) асиметричну перевагу. Американський Департамент оборони шукає можливості для аналізу соціальних медіа з метою підтримки інформаційних операцій [71].

Соціальні медіа наразі всюдисущі в усіх організаціях публічного сектора, включно зі збройними силами. Вони впливають на повсякденне функціонування військового персоналу. Соціальні медіа мають істотний вплив на рекрутинг в американській армії. Тут особлива увага приділяється способу представлення статі в опублікованому контенті. Через соціальні медіа підтримуються відносини армії з ветеранами. У Сполучених Штатах соціальні медіа наразі вважаються ключовим інструментом моніторингу

соціального ставлення до військових. У соціальних медіа формується сучасний імідж армії, вони є місцем дискусій про неї (які не контролюються і несуть потенційні загрози). Влада США усвідомлює загрози, пов'язані з дезінформацією, яку несуть соціальні медіа, і вважає її сьогодні кіберзброєю, яка може деморалізувати противників, шкодити їхній довірі, впливати на політичні та військові рішення [40].

У Польщі ці тенденції також знаходять своє відображення у функціонуванні військової термінології в соціальних медіа, де спостерігається специфічне поєднання професійної військової лексики з більш доступними формами комунікації, спрямованими на широку аудиторію. Аналіз військової термінології в соціальних медіа демонструє її адаптацію до специфіки цього комунікаційного середовища при збереженні професійної точності, необхідної для військового дискурсу.

У США приділяється все більша увага побудові відносин між військами, розташованими у військових частинах, і місцевими громадами. Для побудови відносин із місцевою спільнотою американці хочуть застосовувати двосторонні зв'язки з громадськістю. Серед осіб, які приймають рішення в американській армії, існує думка, що «в найкращих інтересах армії є вихід за межі баз і активне залучення сусідів та їх освіта» [39].

У польському контексті ця тенденція знаходить відображення у специфічному використанні військової термінології, спрямованої на побудову відносин із локальними спільнотами. Аналіз демонструє, що в комунікації з місцевими громадами використовується адаптована військова термінологія, яка поєднує професійну точність із доступністю для цивільного населення.

Аналіз використання військової термінології в польських ЗМІ демонструє її функціональні імплікації для Збройних сил Республіки Польща у контексті безпеки та оборони. Можна виділити кілька ключових сфер, де

позитивні відносини з оточенням та співпраця з медіа приносять військам відчутні результати:

1. Кризові ситуації. Як показує спалах пандемії Covid-19, кризові ситуації (включно з медіакризами) з'являються несподівано, і організації повинні мати заздалегідь розроблені стратегії для їх подолання. Під час кризових ситуацій фактором, що визначає ефективну комунікацію, є швидкість і ефективність дій. Ключовими тут виявляються техніки зв'язків з громадськістю, що відносяться до сучасних медіа. Через дефіцит доступної інформації медіа можуть проявляти тенденцію до спекуляцій (часто неконтрольованих і різких), які негативно впливають на сприйняття кризової ситуації суспільством. Тому необхідним стає забезпечення доступу до інформації та мінімізація помилок – власних та журналістів, спричинених відсутністю достовірної інформації. У літературі з предмету підкреслюється низька цінність спростувань у контексті відновлення іміджевих втрат [46].

2. Модернізація. Модернізація Збройних сил РП є процесом, що поглинає значні фінансові ресурси з державного бюджету. Ефективне просування цього явища необхідне для суспільної підтримки цих витрат. Модернізація несе з собою як можливості, так і загрози в суспільному сприйнятті. Першою можливістю є систематична та планова модернізація, яка створює імідж армії як сучасної та професійної організації – сприяє суспільному схваленню подальших витрат, призначених на модернізацію. Її перевагами є:

- послідовність – масштаб бюджетних витрат на модернізаційні дії не залежить від політичних змін, підкреслюючи її важливу роль;
- всебічність – модернізація стосується всіх видів збройних сил, що впливає на формування іміджу війська як добре організованої інституції;
- «полонізація обладнання» – закупівля нового або вдосконалення використовуваного обладнання базується на польській економіці та оборонній промисловості.

З іншого боку, найбільшими загрозами для процесу модернізації з точки зору іміджу Збройних сил РП та суспільного схвалення є дії, що закінчуються невдачею, та політизація процесу модернізації.

3. Рекрутинг. Неоціненну роль у процесі рекрутингу до збройних сил відіграє їхній імідж. В результаті професіоналізації армії перед військом з'явилися виклики, пов'язані з відповідністю вимогам вільного ринку, кон'юнктурним циклам та демографічним змінам. Наразі викликом для залучення найкращих кадрів для війська є додатково зміни очікувань працівників та детермінанти вибору роботи, пов'язані з типологією поколінь. Вплив вищезазначених факторів може бути обмежений у випадку наявності у війська іміджу цінного роботодавця. Військова служба повинна представлятися в якомога привабливіший спосіб. Молодим людям слід представляти реальні умови служби, включно з їхньою конкурентоспроможністю порівняно з ринковою економікою.

4. Стратегічна комунікація. Стратегічна комунікація визначається як «скоординовані та належно використовувані комунікаційні дії та можливості НАТО, такі як громадська дипломатія, зв'язки з громадськістю, військові зв'язки з громадськістю, операційні дії та психологічні операції, як відповідна підтримка політики Альянсу, операцій і дій, а також для реалізації завдань НАТО» [60]. У літературі з предмету підкреслюється зростаюче значення соціальних медіа в стратегічній комунікації. Підтвердженням цієї констатації є результати досліджень, проведених в рамках дослідницького проекту: *Social Media: Risk and Opportunities in Military Applications (NATO STO)*.

5. Інформаційна війна. Наразі істотною загрозою для функціонування держави є інформаційні війни, полем бою яких є насамперед людські уми та менталітет. В епоху інформаційного суспільства бар'єри перед маніпуляцією, дезінформацією та масованою пропагандою обмежені. Інформаційна війна через свій характер може вестися тривалий час. Її цілі

зазвичай стосуються отримання політичного та економічного домінування, найкраще без залучення військових сил, однак ці дії можуть бути вступом до збройних інтервенцій. Ключову роль в обороні від інформаційної війни має стратегічна комунікація на національному рівні – базована на цивільному та військовому повідомленні.

Аналіз цих функціональних імплікацій демонструє, що військова термінологія в польських ЗМІ виконує не лише інформаційну функцію, але й відіграє важливу роль у формуванні суспільного сприйняття Збройних сил РП та питань безпеки і оборони в цілому.

На основі проведеного аналізу можна стверджувати, що специфіка використання військової термінології в польських ЗМІ відображає стратегічні комунікаційні підходи в контексті національної безпеки. Військова лексика адаптується до нових безпекових викликів, відіграє важливу роль у формуванні національної ідентичності та патріотичної свідомості, функціонує в контексті стратегічного розвитку системи безпеки, має промоційний аспект, активно використовується в соціальних медіа та для побудови відносин із локальними спільнотами, а також має важливі функціональні імплікації для Збройних сил РП у контексті безпеки та оборони.

Сучасний медіапростір Польщі характеризується активним використанням військової термінології, яка не лише відображає лінгвістичні особливості військового дискурсу, але й виконує важливу роль у стратегічних комунікаціях держави, формуванні суспільної підтримки для питань безпеки та оборони, а також у протидії інформаційним загрозам. Така специфіка функціонування військової лексики відповідає стратегічним цілям, визначеним у ключових документах безпекової політики Польщі, та реагує на сучасні виклики інформаційного середовища.

3.2. Лексико-семантичні трансформації та міжмовні омоніми військової лексики в польських та українських медіатекстах

Лексико-семантичні особливості військової термінології в польських та українських медіатекстах відображають не лише специфіку військової галузі, але й лінгвокультурну ситуацію, характерну для певної епохи. Військова термінологія, як динамічна система, зазнає постійних трансформацій, особливо в період військових конфліктів, реформ та перетворень. Польська та українська військова лексика, функціонуючи в сучасному медіапросторі, демонструє низку лексико-семантичних особливостей, які потребують детального вивчення та аналізу.

Військовий вокабуляр складається з термінологічного ядра та нетермінологічної периферії. Військовий термін визначається як «слово або словосполучення, що використовується для позначення певного спеціального поняття, яке відноситься до того чи іншого розділу військової науки або до військової техніки». Периферію становить субстандартна лексика, яка охоплює різні соціально-функціональні класи слів: жаргонізми, сленгізми, сленгову фразеологію, що використовуються військовими в неофіційному спілкуванні.

Порівняльний аналіз польської та української військової лексики в медіатекстах виявляє специфічні лексико-семантичні трансформації. Насамперед, варто зазначити, що військова термінологія в обох мовах характеризується системною обумовленістю, тобто певною залежністю термінів один від одного. Ця властивість простежується, зокрема, у військових званнях, які утворюють чітку ієрархічну систему в обох мовах. Проте, незважаючи на споріднений характер польської та української мов, спостерігаються відмінності в семантичних нюансах військових термінів.

У медіатекстах обох країн військові терміни характеризуються стилістичною нейтральністю, що є їхньою відмінною особливістю від

жаргонних слів, для яких характерне певне емоційно-експресивне забарвлення. Однак, аналізуючи польські медіаматеріали, можна помітити тенденцію до більш інтенсивного використання запозичень із англійської мови, особливо термінів, пов'язаних із новітніми військовими технологіями та стандартами НАТО.

Важливою спільною рисою військової термінології в польських та українських медіатекстах є прагнення до однозначності в межах однієї галузі військової справи. Це виявляється в чіткій співвіднесеності терміна з конкретним поняттям або об'єктом реальної дійсності. Проте, багатозначність військового терміна може мати місце при його вживанні в різних областях військової справи або в різних контекстах [33]. Наприклад, польський термін «oddział» та український «підрозділ» можуть позначати різні за величиною та функціональним призначенням військові одиниці залежно від контексту.

У процесі аналізу польських та українських медіатекстів було виявлено ряд міжмовних омонімів, які можуть призводити до хибних інтерпретацій. Такі слова, маючи подібне звучання або написання в обох мовах, несуть різне семантичне навантаження. Наприклад, польське «broń» (укр. «зброя») омонімічне українському «бронь» (польськ. «rezerwacja»). Або польське «ganga» (укр. «звання») та українське «ранг» мають певні семантичні відмінності у військовому контексті.

Особливу увагу в сучасних польських та українських медіатекстах привертають різноманітні скорочення військової термінології, які часто носять характер умовного коду. Ці скорочення є однією з найхарактерніших рис військових документів та медіаповідомлень з військової тематики. В польських медіа, як і в українських, відбувається активне використання аббревіатур та акронімів, що позначають військові організації, типи зброї, тактичні маневри тощо. Важливо зазначити, що в обох мовах скорочення є дуже поширеним способом морфологічного словотвору в військовій

термінології. При цьому відбувається скорочення деякої частини звукової оболонки або графічної форми слова.

Аналіз польських медіатекстів демонструє, що, як і в українській мові, існують різні види скорочень військових термінів: усічення початку слова, усічення середини слова, усічення кінця слова, а також комбіновані варіанти цих видів. Особливе місце займають скорочення складних слів та запозичених термінів.

Цікавим аспектом функціонування військової лексики в сучасному медіапросторі Польщі та України є способи творення нових термінів. Нові військові терміни утворюються з використанням традиційних способів словотвору, характерних для обох мов. Серед них особливо продуктивними є афіксація, словоскладання, конверсія та скорочення.

У польській військовій термінології, як і в українській, афіксація є одним із найпродуктивніших способів словотвору. Аналіз польських медіатекстів показує часте використання префіксів та суфіксів для творення нових військових термінів. Подібно до української мови, в польській мові активно функціонують такі суфікси для утворення іменників військової тематики, як *-ość* (відповідник українського *-ість*), *-anie* (відповідник українського *-ння*), *-ik/-uk* (відповідник українського *-ик*) тощо.

Словоскладання як спосіб творення нових військових термінів також широко представлений у польських медіатекстах. При цьому нове слово утворюється шляхом з'єднання основ двох або трьох слів. У польській мові, як і в українській, можна виділити такі основні структурні типи: складні іменники (пол. *«pole bitwy»* – укр. *«поле бою»*), складні прикметники, складні дієслова.

Конверсія, хоча і менш поширена в слов'янських мовах порівняно з германськими, також простежується в польській та українській військовій термінології. При цьому деякі існуючі слова, не змінюючи своєї вихідної форми, набувають значення іншої частини мови.

Важливою лексико-семантичною особливістю військової термінології в польських та українських медіатекстах є прагнення до ясності, простоти та доступності для розуміння. Оскільки у військовій сфері зайняті великі маси людей з різними рівнями знань і підготовки, то військові терміни повинні бути зрозумілими та доступними. Саме тому багато військових термінів в обох мовах створені на базі загальноживаної лексики. Цією властивістю в першу чергу наділені терміни масової комунікації (команди, термінологія наказів, донесень, розпоряджень). Такі терміни, як правило, короткі і забезпечують лаконічність викладу.

Лексико-семантичні трансформації військової термінології в польських та українських медіатекстах часто зумовлені соціально-політичними чинниками та змінами в міжнародній військовій ситуації. Так, з моменту вступу Польщі до НАТО спостерігається значний вплив англomовної військової термінології на польську, що проявляється у великій кількості запозичень та калькувань. В українському медіапросторі подібні трансформації стали особливо помітними після 2014 року та з початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну в 2022 році, коли активізувалась співпраця України з НАТО та західними країнами у військовій сфері.

Міжмовні омоніми у військовій лексиці польської та української мов становлять особливу проблему для перекладачів та фахівців у галузі військової справи. Такі слова, маючи схоже написання або звучання, можуть мати суттєво відмінне значення, що потенційно може призвести до непорозумінь у військовій комунікації. Наприклад, польське «sztab» та українське «штаб» мають схоже значення, але польське «szkolenie» (укр. «навчання») не слід плутати з українським «школення», яке має інше значення.

У контексті медіакомунікації важливим аспектом є також функціонування військової фразеології та усталених словосполучень. Аналіз

польських та українських медіатекстів виявляє значну кількість стійких словосполучень, характерних тільки для військової сфери спілкування. Такі фразеологізми часто мають національно-культурну специфіку і не завжди мають прямі еквіваленти в іншій мові, що вимагає застосування різних перекладацьких трансформацій.

Синтаксичні особливості військової лексики в медіатекстах також заслуговують на увагу. В обох мовах спостерігається широке використання еліптичних і клішованих конструкцій, стисла форма викладу. Це пов'язано з певними особливостями, що характеризують військову сферу спілкування: стислість, чіткість і конкретність формулювань, точність і ясність викладу, що забезпечує логічну послідовність, чітке відокремлення однієї думки від іншої, легкість сприйняття переданої інформації.

Варто зазначити, що в польських медіатекстах, як і в українських, військова термінологія часто використовується не лише в прямому значенні, але й метафорично. Це особливо помітно в аналітичних статтях, коментарях експертів, які застосовують військову термінологію для опису соціально-політичних процесів, економічних стратегій тощо. Такий метафоричний перенос значень військових термінів є проявом лексико-семантичних трансформацій у медіадискурсі.

Дослідження міжмовних омонімів у польській та українській військовій термінології має не лише теоретичне, але й практичне значення для розвитку військової співпраці між Польщею та Україною, для перекладачів, що працюють у військовій сфері, а також для журналістів, які висвітлюють військову тематику.

Сучасні польські та українські медіатексти демонструють активне використання неологізмів у військовій сфері, що зумовлено швидким розвитком військових технологій та зміною характеру військових конфліктів у XXI столітті. Такі неологізми часто утворюються шляхом запозичення з англійської мови або калькування англійських термінів, що відображає

глобалізаційні процеси у військовій сфері та вплив стандартів НАТО на військову термінологію обох країн.

Порівняльний аналіз функціонування військової лексики в польських та українських медіатекстах дозволяє виявити як спільні риси, так і відмінності в лексико-семантичних трансформаціях та використанні міжмовних омонімів. Спільними рисами є системна обумовленість військової термінології, прагнення до однозначності в межах однієї галузі військової справи, стилістична нейтральність термінів, активне використання аббревіатур та скорочень. Відмінності полягають у ступені впливу англійської військової термінології, особливостях словотвору та семантичних нюансах окремих термінів.

В умовах активної військової співпраці між Польщею та Україною особливого значення набуває уніфікація військової термінології та створення двомовних глосаріїв військових термінів, які б враховували можливі лексико-семантичні розбіжності та міжмовні омоніми. Це сприятиме ефективнішій комунікації у військовій сфері та точнішому висвітленню військової тематики в медіапросторі обох країн.

У процесі висвітлення війни в Україні польські медіа сформували специфічний лексичний корпус, який характеризується активним використанням військової термінології, емоційно забарвленої лексики та міжмовних лексичних одиниць. Аналіз мовних особливостей польських репортажів показує, що в них відбуваються численні лексико-семантичні трансформації, зумовлені потребою передати трагічні події війни, її наслідки та вплив на людські долі.

Дослідження польськомовних медіатекстів про війну в Україні виявляє значний масив військової лексики, яка зазнає переосмислення і набуває нових конотацій. У репортажах Павла Решки, Земовіта Щерека та інших польських журналістів спостерігається свідоме використання емоційно забарвлених лексем для підкреслення трагізму подій. Наприклад, у текстах

часто зустрічаються слова «najeźdźcy» (загарбники), «agresorzy» (агресори), замість нейтрального « żołnierze rosyjscy» (російські солдати).

Особливий інтерес представляють семантичні трансформації загальноживаних слів, які в контексті воєнних репортажів набувають нового значення або конотацій. Так, лексема «wyzwolenie» (визволення) у контексті російської риторики постає як евфемізм для означення окупації, що викликає у польських авторів критичне ставлення, відображене через використання іронії або лапок при цитуванні.

У польських медіатекстах про війну в Україні формується лексико-семантичне поле «wojna» (війна), до якого входять численні номінації: «konflikt zbrojny» (збройний конфлікт), «agresja rosyjska» (російська агресія), «inwazja» (вторгнення), «pełnoskalowy konflikt» (повномасштабний конфлікт). Варто зазначити, що польські журналісти уникають евфемізмів типу «спеціальна операція», називаючи події в Україні прямо – «wojna» (війною).

Аналіз репортажів із часопису «Політика» свідчить про активне використання метафоричних конструкцій для передачі жахів війни. Наприклад, у репортажі Земовіта Щерека «Mordog się udławił» використовується алюзія на творчість Толкіна для характеристики російської військової потуги та її невдач. Подібні метафори створюють емоційно насичений текст, який апелює до культурних кодів, зрозумілих польському читачеві.

Міжмовні омоніми (слова, що мають однакове або близьке звучання в різних мовах, але різні значення) становлять окрему лінгвістичну проблему в польсько-українському контексті. У досліджуваних текстах зустрічаються такі приклади міжмовних омонімів:

1. Польське «dowódca» (командир) і українське «довідка» (документ).

Аналіз лексики, пов'язаної з війною в польських медіа, показує формування специфічного шару воєнної термінології, яка активно входить у повсякденний польський медіадискурс. Серед найчастіше вживаних термінів можна виділити: «ostrzał artyleryjski» (артилерійський обстріл), «okrażenie» (оточення), «okupacja» (окупація), «zbrodnie wojenne» (воєнні злочини).

Важливо відзначити, що польські медіа активно використовують українські топоніми, зберігаючи українську транскрипцію назв міст і регіонів, таких як Буча, Ірпінь, Маріуполь, що свідчить про повагу до української державності та мови. Як зазначено в аналізованій статті, «Operacja Siewier», «Ludzie w kotle», «Okupowani» є репортажами Павла Решки, що «записом wstrząsających obrazów zniszczeń jakie zostały dokonane w Siewierodoniecku, Donbasie i Mariupolu» (записом жахливих руйнувань, які були заподіяні у Сєверодонецьку, Донбасі та Маріуполі).

У польських медіатекстах відбувається також процес актуалізації історичної військової лексики. Поняття «atak» (атака), «ofensywa» (наступ), «mobilizacja» (мобілізація), які раніше асоціювалися переважно з історичними наративами про Другу світову війну, тепер активно використовуються для опису сучасних подій в Україні. Ця тенденція свідчить про паралелі, які проводять польські журналісти між історичними травмами та сучасними подіями.

Особливістю польських медіатекстів про війну в Україні є активне використання експресивних засобів для підкреслення емоційного впливу воєнних подій. Аналіз репортажів показує, що вони «dalekie są od obiektywizmu» (далекі від об'єктивізму), адже автори відкрито виражають «swoją sympatię do Ukraińców i Ukrainy, heroizm obrońców» (свою симпатію до українців та України, героїзм захисників) [53].

Цікавим явищем у досліджуваних текстах є використання військових професіоналізмів та жаргонізмів, що надає репортажам автентичності. Наприклад, вживаються такі слова як «okop» (окоп), «szturm» (штурм),

«obstrzał» (обстріл), «jeńcy» (полонені). Водночас, низка українських військових термінів увійшла в польський медіадискурс у формі запозичень або калькування: «dron-kamikadze» (дрон-камікадзе), «Bayraktar» (Байрактар), «grupa dywersyjna» (диверсійна група).

У репортажах про воєнні злочини в таких містах як Буча та Ірпінь польські журналісти вживають натуралістичну лексику для відтворення жахливих картин. У текстах з'являються прямі номінації: «zbrodnie» (злочини), «gwałty» (згвалтування), «tortury» (тортури), «masowe groby» (масові могили). Такі лексичні одиниці створюють у читача візуальні образи та викликають емоційний відгук.

Особливу увагу привертає використання у польських медіатекстах концепту «poświęcenie» (пожертва), що стає ключовим для опису дій українських військових та цивільних. Цей концепт апелює до польської історичної пам'яті і створює асоціативний зв'язок між боротьбою українців та історичною боротьбою поляків за незалежність.

У радіорепортажах про війну в Україні спостерігається активне використання акустичних засобів для підсилення впливу військової лексики. Як зазначають дослідниці, «reportaż Macieja Jastrzębskiego Usłyszeć wojnę pojawia się sekwencja następujących brzmień: najpierw śpiew ptaków, śmiech dzieci, ich radosne okrzyki — co pozwala wyobrazić sobie, że dzieci wesoło się bawią. Chwilę później w tle tej sceny słyszeć niepokojące dźwięki skrzypiec» (у репортажі Мацея Ястшембського «Почути війну» з'являється послідовність звуків: спочатку спів птахів, сміх дітей, їхні радісні крики — що дозволяє уявити, ніби діти весело граються. Трохи пізніше на задньому плані цієї сцени чути тривожні звуки скрипки). Така звукова композиція створює контраст між мирним життям та загрозою війни.

Аналізуючи лексичний склад польських репортажів, варто звернути увагу на частотні лексеми, що формують ключові поняття воєнного дискурсу. Найчастіше використовуються такі лексичні одиниці як «walka»

(боротьба), «obrona» (оборона), «bohaterstwo» (героїзм), «agresja» (агресія), «zniszczenie» (руйнування), «uchodźcy» (біженці), що свідчить про тематичні домінанти в польських медіатекстах про війну в Україні.

У репортажах, що описують долі українських біженців у Польщі, спостерігається використання лексики з семантичного поля «допомога»: «pomoc» (допомога), «wsparcie» (підтримка), «solidarność» (солідарність), «gościnność» (гостинність). Такі лексичні одиниці формують позитивний наратив про польсько-українську співпрацю в умовах війни.

Особливим явищем у польських медіатекстах є використання українських слів без перекладу, що свідчить про формування нового культурно-мовного простору. Наприклад, слова «Майдан», «ЗСУ», «тероборона», «окупант» часто вживаються в польському контексті без додаткових пояснень, що свідчить про їх інтеграцію в польський медіадискурс.

У досліджуваних текстах спостерігається також тенденція до персоніфікації війни. Війна описується як активний суб'єкт, що «zabiera» (забирає), «niszczy» (руйнує), «zmienia» (змінює). Ця стилістична фігура підкреслює масштаб трагедії та її вплив на людські долі.

Важливою рисою польських медіатекстів про війну в Україні є використання лексики, що створює образ «сусіда». Як зазначено в аналізованій статті, журналісти часто використовують «poczucia jedności, identyfikacji z ukraińskimi bohaterami, poczucia podobieństwa losu, troski o sąsiada» (często pojawiająca się metafora «państwa sąsiedniego») (почуття єдності, ідентифікації з українськими героями, відчуття схожості долі, турботи про «сусіда» (часто з'являється метафора «сусідньої держави»)).

Окремий інтерес представляє лексика на позначення часу в польських репортажах про війну. Часто використовуються такі вирази як «przed wojną» (до війни), «po 24 lutego» (після 24 лютого), «w pierwszych dniach wojny» (у

перші дні війни), що свідчить про сприйняття початку повномасштабного вторгнення як часової межі, що розділила життя на «до» і «після».

Таким чином, аналіз лексико-семантичних трансформацій та міжмовних омонімів військової лексики в польських та українських медіатекстах виявляє формування специфічного мовного корпусу, що відображає сприйняття війни в Україні польським суспільством. Польські медіа активно використовують військову термінологію, емоційно забарвлену лексику та стилістичні засоби для створення образу героїчної боротьби українського народу проти російської агресії. Особливістю польських репортажів є поєднання фактологічної точності з емоційною насиченістю, що дозволяє читачам не лише отримати інформацію про події, але й емоційно відчувати трагедію війни.

Таким чином, лексико-семантичні трансформації та міжмовні омоніми військової лексики в польських та українських медіатекстах відображають динамічні процеси розвитку військової термінології в обох мовах. Дослідження цих процесів має важливе значення для розуміння особливостей функціонування військової лексики в сучасному медіапросторі та для вдосконалення міжмовної комунікації у військовій сфері.

Таким чином, функціонування польської військової лексики в сучасному медіапросторі виявляє складну і багатогранну природу, що відображає не лише специфіку військової справи, але й актуальні соціально-політичні та культурні контексти. Військова термінологія, яка активно використовується в польських ЗМІ, виконує численні функції — від інформативної до комунікативної, формуючи суспільне сприйняття питань національної безпеки та оборони. Адаптація термінів до нових безпекових викликів, зокрема в умовах гібридних загроз, свідчить про динамічність і гнучкість військової лексики, яка постійно еволюціонує в відповідь на зміни в інформаційному середовищі.

Крім того, лексико-семантичні трансформації та міжмовні омоніми, що спостерігаються в польських та українських медіатекстах, підкреслюють важливість уніфікації військової термінології для забезпечення ефективної комунікації між країнами. Це дослідження не лише розкриває лінгвістичні особливості військового дискурсу, але й вказує на необхідність створення двомовних глосаріїв, які враховують специфіку обох мов. Таким чином, аналіз військової термінології в медіапросторі Польщі та України відкриває нові горизонти для подальших досліджень у сфері військового перекладу та комунікації, сприяючи зміцненню співпраці між державами в умовах сучасних викликів.

ВИСНОВКИ

Загальний висновок цієї кваліфікаційної роботи полягає в тому, що дослідження польської військової термінології в медіапросторі відкриває нові горизонти для подальших лінгвістичних досліджень у сфері військової комунікації та перекладу. Військова термінологія, яка активно функціонує в сучасному медіапросторі Польщі та України, демонструє складну і багатогранну природу, що відображає не лише специфіку військової справи, але й актуальні соціально-політичні та культурні контексти.

Аналіз польської військової термінології в медіапросторі виявляє її глибокі історичні корені, етимологічне різноманіття та структурно-семантичну багатшаровість. Військова термінологія постає не лише як система номінацій для позначення відповідних понять, але й як потужний засіб формування суспільного сприйняття війни та пов'язаних з нею явищ. Військова термінологія виконує не лише номінативну функцію, але й експресивну, прагматичну та ідеологічну, що розширює межі її дослідження.

Дослідження польської військової термінології в медіапросторі демонструє її адаптивність до нових реалій війни, що проявляється в активному термінотворенні та семантичних трансформаціях. Євфемізми та новітні фразеологізми, пов'язані з українсько-російською війною, свідчать про живий розвиток мови в умовах динамічних суспільних змін.

Аналіз використання військової термінології в польських ЗМІ демонструє її функціональні імплікації для Збройних сил РП у контексті безпеки та оборони. Військова термінологія виконує не лише інформаційну функцію, але й відіграє важливу роль у формуванні суспільного сприйняття Збройних сил РП та питань безпеки і оборони в цілому.

Порівняльний аналіз функціонування військової лексики в польських та українських медіатекстах дозволяє виявити як спільні риси, так і відмінності в лексико-семантичних трансформаціях та використанні

міжмовних омонімів. Спільними рисами є системна обумовленість військової термінології, прагнення до однозначності в межах однієї галузі військової справи, стилістична нейтральність термінів, активне використання аббревіатур та скорочень. Відмінності полягають у ступені впливу англомовної військової термінології, особливостях словотвору та семантичних нюансах окремих термінів.

Уніфікація військової термінології та створення двомовних глосаріїв військових термінів, які б враховували можливі лексико-семантичні розбіжності та міжмовні омоніми, є важливим завданням для забезпечення ефективної комунікації у військовій сфері та точнішого висвітлення військової тематики в медіапросторі обох країн.

Таким чином, дослідження польської військової термінології в медіапросторі відкриває нові горизонти для подальших досліджень у сфері військової комунікації та перекладу, сприяючи зміцненню співпраці між державами в умовах сучасних викликів.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Балабін В. В. Визначення поняття «військовий переклад». *Філологічні трактати*. 2018. №3. С. 7–14.
2. Балабін В. В. Об'єкт, предмет і завдання лінгвістичного забезпечення військ. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація*. 2018. Випуск 1(2). С. 99-102.
3. Балабін В. В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу: дис. канд. філол. наук : 10.02.16. К., 2002. 308 с.
4. Балабін В. В. Теоретико-концептуальні основи військового перекладу. *Філологічні трактати*. 2018. №1. С. 7–18.
5. Василенко Д. В. Розвиток словникового складу англійської мови військової сфери ХХ – початку ХХІ століття: дис. канд. філол. наук: спец. 10.02.04. Запоріжжя, 2008. 237 с.
6. Герцовська Н., Фаркош М. Роль сленгу у мовленні військовослужбовців (на матеріалі англійської мови) [Електронний ресурс]. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. Випуск 60. 2016. С. 111-113. – Режим доступу: <https://lingvj.oa.edu.ua/articles/2016/n60/44.pdf>
7. Дулепа І. Б. Особливості фахових мов у структурі загальнонаціональної мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2014. Вип. 8 (1). С. 89–91.
8. Зайцева М. О. Особливості перекладу військових текстів: синтаксичний рівень. *Лінгвістичні дослідження*. 2013. Вип. 36. С. 266-272.
9. Кияк Т.Р. Фахові мови та проблеми термінознавства. *Нова філологія: зб. наук. праць*. Запоріжжя: ЗНУ, 2007. № 27. С. 203–208.

10. Кияк Т.Р. Функції та переклад термінів у фахових текстах. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2007. № 32. С. 104–108.
11. Лексикон польської та української активної фразеології | УМІФ. *Український лінгвістичний портал. Український мовно-інформаційний фонд НАН України*. URL: <https://ulif.mon.gov.ua/bookline/leksikon-pol-s-koyi-ta-ukrayins-koyi-aktivnoyi-frazieologhiyi> (дата звернення: 01.04.2025).
12. Тимошук, Р. Лінгвістична термінологія у польській мові: лексикографічний аспект [Електронний ресурс]. 2021. Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Tymoshuk_Roman/Linhvistychna_terminolohi_ia_u_polskii_movi_leksykohrafichnyi_aspekt/. Дата звернення: 01.04.2025.
13. Михайленко Т. Д. Інтра- та екстралінгвістичні аспекти формування і функціонування військової терміносистеми в національних мовах: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: спец. 10.02.15 «Загальне мовознавство». К., 1996. 48 с.
14. Мичковська. В.Р. Військова лексика в сучасній польській мові: системний аналіз та місце у мовній структурі. *Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*. 2025. № 10 (40). С.623-631.

15. Мичковська. В.Р. Особливості термінологічної міжмовної взаємодії в польській військовій лексиці. *Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*. 2025. № 6 (36). С.488-502.
16. Мурашко Л. В. Українська військова лексика в її історичному розвитку: військові звання та посади : дис. канд. філол. наук : спец. 10.02.01. К., 1997. 164 с.
17. Новий тлумачний словник української мови 42000 слів: У 4-х томах / [уклад. В. Яременко, О. Сліпушко]. К. : вид. Аконіт, 1998.
18. Паламарчук Л. С. Лексико-семантичний розвиток мови. *Мовознавство*. 1982. № 4. С. 3–7.
19. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: соціальна диференціація української мови. К. : Критика, 2005. 462 с.
20. Ставицька Л. Короткий словник жаргонної лексики української мови. Київ: Критика, 2003. С. 108.
21. Ставицька Л. Мовна ситуація в Україні очима американського філолога. *Українська мова*. 2007. №1. С. 106–110.
22. Ставицька Л. Сучасний український інтержаргон: проблеми й аспекти вивчення. *Мовознавство: доп. та повідомл. IV Міжнар. конгресу українців*. К. : Пульсари, 2002. С. 213–216.
23. Ставицька Л. Українська мова без табу. Словник нецензурної лексики та її відповідників. К.: Критика, 2008. 456 с.
24. Тарасова В. Новітні тенденції функціонування військової субстандартної лексики української мови: психолінгвістичний експеримент. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 2020. Вип. 31. Т. 2. С. 257–265.

25. Ткачівська М. Солдатський жаргон та його переклад на німецьку мову. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: мовознавство.* № 11. Вип. 21 (3) – 2015. С.180-188.
26. Туровська Л. В. Українська суспільно-політична терміносистема: витоки і проблеми становлення. *Термінологічний вісник.* 2017. Вип. 4. С. 173-185. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/terv_2017_4_26
27. Удовіченко Л. Г. Українська військова лексика: діахронія мовознавчих студій. *Лінгвістичні дослідження: збірник наук. праць: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди,* 2020. Вип. 52. С. 81–90.
28. Федоренко С. В., Бернадіна А. В. Загальна характеристика фахової мови військової сфери (на матеріалі англійської мови). *Нова філологія.* 2021. № 83. С. 257–363.
29. Якимович Б. Тимчасові статuti Збройних Сил України і проблеми української військової термінології. *Українська термінологія і сучасність: тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції.* К. : Інститут української мови НАН України, 1996. С. 88.
30. Яценко Н. О. Військова лексика в історичних романах Ліни Костенко. *Дивослово.* 2000. № 3. С. 30–32.
31. Bednarz K. K. Podejście procesowe w komunikacji wewnętrznej przedsiębiorstwa. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu,* 2009, nr 52.
32. Білорусь нова́ земля́ обіцяна́? Лукашyста wпадł на курioзальны помyсл. *Wirtualna Білорусь – Pierwszy dwujęzyczny portal informacyjno-publicystyczny dla Polaków z Білорусi.* URL: <https://wb24.org/2022/07/13/bia-oru-now-ziemiobiecany-ukaszysta-wpad-na-kuriozalny-pomysl/>
33. Bowyer R. *Campaign. Dictionary of Military Terms.* Macmillan, Bloomsbury, 2004. 280 p.
34. Bralczyk, J. (2022). *Strach się bać.* Olszanica: Wydawnictwo BOSZ., 336 s.

35. Contributors to Historia Wiki. Wojsko Polskie w II RP. *Historia Wiki*. URL: [https://historia.fandom.com/pl/wiki/Wojsko Polskie w II RP](https://historia.fandom.com/pl/wiki/Wojsko_Polskie_w_II_RP) (date of access: 01.04.2025).
36. «Czornobaić» – powtarzać coś głupiego, «szojgować» – prezentować nieuzasadniony optymizm. Nowe ukraińskie kpiny z najeźdźcy, Nowy Słownik Ukraiński, 5 maja 2022. URL: <https://wyborcza.pl/7,175991,28414688,ktomakroni-kto-czornobai-a-kto-szojguje-ukrainski-slownik.html>
37. Doktryna rozpoznanie wojskowe D-2(A), Bydgoszcz 2013, 55 s.
38. Duszak, Anna. Tekst, dyskurs, komunikacja międzykulturowa. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe, 1998. 386 s.
39. E. Hanlon, Statement before the Senate Armed Services Committee on Readiness and Management Support: Encroachment, Washington, DC: U.S. Government Printing Office, 2001.
40. E. Moehlecke, O. Schneider, Social Media and the Armed Forces, Springer, 2020, S. 12.
41. Encyklopedia organizacji i zarządzania, red. L. Pasieczny, Warszawa 1981, 672 s.
42. Flakiewicz W., Podejmowanie decyzji kierowniczych, Warszawa 1973, 133 s.
43. Furman, W. (2006). Nagłówek (hasło). W: Pisarek, W. Słownik terminologii medialnej. Kraków: Wydawnictwo Universitas, 24 s.
44. Gazeta.pl (b.d.). Pobrane z: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Gazeta.pl>
45. Hoffmann L. Kommunikationsmittel Fachsprache: Eine Einfuhrung. Tubungen: Gunter Naer, 1985. 308 s.
46. Jabłoński W., Kreowanie informacji. Media relations, Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa 2006, 75-75 s.
47. Język ukraiński i polski: studium kontrastywne. URL: [https://shron1.chtyvo.org.ua/Kononenko Iryna/Ukrainska ta polska](https://shron1.chtyvo.org.ua/Kononenko_Iryna/Ukrainska_ta_polska)

- movy kontrastyvne doslidzhennia Jzyk ukrainski i polski studium kontrastyvne.pdf?PHPSESSID=lg3sd3n5qt09q9lvgbmprofih1.
48. Joint Doctrine Note 1/13 Linguistic Support to Operations – Swindon: The Development, Concepts and Doctrine Centre Ministry of Defence, 2013. – 33 c.
  49. Kazimierz Domoślawski's Testimonies on the Activities of the Polish Military Organization in Kyiv. *ResearchGate*. URL: https://www.researchgate.net/publication/338226221_Kazimierz_Domoślawski's_Testimonies_on_the_Activities_of_the_Polish_Military_Organization_in_Kyiv_in_1915-1918.
  50. Kochan M. (2002): Slogany w reklamie i polityce, Warszawa.
  51. Koziej S., Teoria sztuki wojennej, Warszawa 1993, 304 s.
  52. Kurzyńska, A. (2024). Wojna czy specoperacja? O leksykalnych środkach łagodzenia rzeczywistości w nagłówkach prasowych. *Slavica Wratislaviensia*, 179, S. 105–118. <https://doi.org/10.19195/0137-1150.179.8>
  53. Medialny obraz wojny w Ukrainie. Analiza wybranych polskich reportaży prasowych i radiowych (2022-2023). *ReKUL Angular: Home*. URL: <https://repozytorium.kul.pl/items/ff332325-a1eb-4eeb-9c73-450b42685472> (date of access: 06.04.2025).
  54. Michał Sobczak. Język niemieckich lotników wojskowych okresu międzywojennego i początku II wojny światowej: na podstawie broszury z 1941 roku. [Електронний ресурс] / М. Sobczak // *Prace Językoznawcze* 18/2. – 2016. – С. 159–173. – Режим доступа: https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/prace-jezykoznawcze/2016-tom-18-numer-2/prace_jezykoznawcze-r2016-t18-n2-s159-173.pdf
  55. Modrzejewski Z., Rozpoznawcze wsparcie operacji informacyjnych, „Zeszyty Naukowe Akademii Obrony Narodowej” 2013, nr 1(90).

56. Niemcy zwiększą produkcję amunicji, aby wesprzeć Ukrainę. URL: <https://mil.in.ua/pl/news/niemcy-zwieksza-produkcje-amunicji-abywesprzec-ukraine/>
57. Paulina Faliszewska. Kodyfikacja języka wojskowego – wybrane postulaty językowe publikowane na łamach miesięcznika „bellona” [Електронний ресурс] /P.Faliszewska // SŁOWO. Studia językoznawcze.– No9. 2018. Режим доступу: https://www.ur.edu.pl/files/ur/import/private/77/IPID/czasopisma/slowo/slowo_9/04_.pdf
58. Pawłowska, I. (2010). Nagłówek w sieci: budowa i funkcja nagłówków prasowych na przykładzie internetowego portalu miejskiego e-sosnowiec.pl. Pobrane z: https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Rocznik_Prasoznawczy/Rocznik_Prasoznawczyr2010t4/Rocznik_Prasoznawczy-r2010-t4-s105-118/Rocznik_Prasoznawczy-r2010-t4-s105-118.pdf
59. Regulamin Działań Wojsk Lądowych, Warszawa 2008, 443 s.
60. S. Tatham, R. Le Page, NATO Strategic Communication: More to Done?, “Policy paper” March 2014, no. 01, National Defence Academy of Latvia, Center for Security and Strategic Research, Riga 2014, S. 1.
61. Sankcje UE wobec Rosji w pytaniach i odpowiedziach. URL: <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/sanctions/restrictive-measuresagainst-russia-over-ukraine/sanctions-against-russia-explained/>
62. Sejm uznał Rosję za państwo wspierające terroryzm. URL: <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/komunikat.xsp?documentId=4774505381CECC10C1258918007022FA>
63. Sienkiewicz P., Systemy kierowania, Warszawa 1989, 312 s.
64. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej Warszawa 2020, S. 6-10.
65. Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022 - przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r.

66. Szczepaniak-Kozak A. Contrastive analysis of English and Polish military texts. *Academia.edu - Find Research Papers, Topics, Researchers*. URL: https://www.academia.edu/25772342/Contrastive_analysis_of_English_and_Polish_military_texts (date of access: 01.04.2025).
67. Szurmiński, Ł. (2011). Media na wojnie — modele relacji wojsko-dziennikarzy na przykładzie konfliktów zbrojnych w XX i XXI wieku. Pobrane z: <https://depot.ceon.pl/handle/123456789/1149>
68. Tomasz Zalwert: «Sam nie zrobiłbym nic, wszyscy wspólnie tworzymy dobro». Chodzież. Nasze miasto, Marek Wolski, 21 czerwca 2021 roku). URL: <https://chodziej.naszemiasto.pl/tomasz-zalwert-sam-nie-zrobilbym-nic-wszyscywspolnie/ar/c5-8876469>
69. Tomasz P. Język w grupie społecznej. *DBC*. URL: https://www.dbc.wroc.pl/Content/21026/piekot_jezyk_w_grupie.pdf.
70. Trimble, Louis 1985 *English for science and technology*. Cambridge: CUP., 192 p.
71. W. Marcellino, M. I. Smith, Ch. Paul, L. Skrabala, Monitoring Social Media. Lesson for Future Department of Defence. Social Media Analysis in Support of Information Operations, RAND Corporation, Santa Monica 2017, S. 9.
72. Wiatr M., Między strategią a taktyką, Toruń 1999, 25 s.
73. Wojna na Ukrainie. Rosyjski żołnierz na przechwyconej rozmowie mówi o zabijaniu cywilów. URL: <https://www.rp.pl/konflikty-zbrojne/art38012161-wojnana-ukrainie-rosyjski-zolnierz-na-przechwyconej-rozmowie-mowi-o-zabijaniucywilow>
74. Wojsko. *Edukacja IPN*. URL: <https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/materialy-edukacyjne/infografiki-historyczn/i-rzeczpospolita/140566,Wojsko.html> (date of access: 01.04.2025).
75. Wrzosek M., Procesy informacyjne w zarządzaniu organizacją zhierarchizowaną, Warszawa 2010, 164 s.

76. Z. Knecht, J. Materac Shaping the military units' image during the Covid-19 epidemic based on Military University of Land Forces activities, European Research Studies Journal Volume XXIII, Special Issue 3, 2020.
77. Żołnierze Gwardii Narodowej Ukrainy za pomocą PPZR Piorun zestrzelili rosyjski samolot bojowy koło Bachmutu. URL: <https://mil.in.ua/pl/news/zolnierze-gwardii-narodowej-ukrainy-za-pomoca-ppzrpiorun-zestrzelili-rosyjski-samolot-bojowy-kolo-bachmutu/>